

אסיפת אמרי"ם

ליקוט דברי תורה דברי התעוררות
ומאמרים מספה"ק לפרשת השבוע

אמרות טהורות וסיפורי צדיקים
המעוררים לעבודת השי"ת

פרשת שמיני - החודש - תשפ"ד

קונטרס זה נערך ונאסף ע"י אחד מבני החבורה למען זיכוי הרבים

כל הזכויות שמורות
למכון "קול מנחם"

בכל עניני קונטרס זה
לתרומות והנצחות הערות והארות
ניתן לפנות למייל
R5708580@gmail
kolmenachem12@gmail.com

פרשת שמיני - החודש

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל: (ט א):

בעל הטורים: בגימטריא היה ביום ראש חדש ניסן. תמה על כך רבי יוסף מיקליש מפראג בספרו "יוסף דעת" – שאין החשבון עולה יפה, כי הפסוק הוא 1150, ותבות הדרוש עולות 1061. אמנם לכאורה צ"ל כי בטעות נוספו בבעל הטורים התיבות 'ויהי ביום', והגימטריא היא רק מהתבות "השמיני קרא משה", והן בדיוק 1061.

בשם הגאון ר' שלמה קלוגר זצ"ל מוסבר: בכל יום היו אהרן ובניו וזקני ישראל באים אל משה ללמוד תורה מפיו, אך כתוב (משלי יד י) 'לב יודע מרת נפשו', ואף על גב דאיהו לא חזי מזליה חזי, וידע לבם שיהיה מקרה רע באותו יום, אסון לכל בית ישראל, כנאמר: 'וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה' , לכן נאמר "ויהי" לשון צרה, ולכן לא באו אל משה, והיה צריך משה לקרוא אותם, ואח"כ כאשר באו לא התקרב אהרן אל המזבח לעסוק בעבודה, עד שאמר לו משה: 'קרב אל המזבח'. וזו"ק.

בשם הרה"ק רבי ישראל מרז'ין זי"ע שאמר: אין ויהי אלא לשון צער, ומה צער היה בהקמת המשכן? אלא שגרם חטא העגל שהצטמצם השכינה במשכן, ולולא החטא היתה השכינה שורה אצל כל יהודי.

בשם הרה"ק השרף מסטרליסק זי"ע: צער היה זאת לאהרן, הצנוע והענוותן, שנתמנה כהן גדול, אמר: כשאני לעצמי מה אני ומי אני שאהיה ראוי למשרה נעלה ורוממה זאת? ולבו היה דופק ומהסס וכל כולו היה מלא אימה ופחדים לגשת אל הקודש.

ברש"י: להשמיעם שעל פי הדבור אהרן נכנס ומשמש בכהונה גדולה, ולא יאמרו מאליו נכנס. הרה"ק רבי בעריש מביאלע זי"ע אמר: שלשם כך קרא לזקני ישראל, להראות שגם הוא, אהרן הצדיק, הכהן הראשון, אם אין לו כח מזקני ישראל, אין לו היכולת להיכנס.

וזה שלא יאמרו מ א ל י ו נכנס, בגלל גדלותו הוא, אלא הכל בכח זקני ישראל, בכח הציבור. רק הם מעלים אותו למדרגתו ונותנים בו הכח לשמש כהן לקל עליון.

הרה"ק ה"אמרי שאול" ממוז'יץ זי"ע שואל: דהיה לו לומר על פי ה' אהרן נכנס?
אלא הפירוש שמחמת שמירת "הדיבור" של אהרן כמ"ש 'כי שפתי כהן ישמרו דעת', ועוד השתמש בדיבור למען לעשות שלום ולקרב את הבריות לתורה, לכך על ידי זה זכה לשמש בכהונה גדולה.

אחרי פטירת ה"נודע ביהודה" זצ"ל (בשנת תקנ"ג), רבה של פראג, התאספו ראשי הקהל בדבר בחירת ממלא מקום לרבנות.

בא רבי יעקב'קה בנו של הנודע ביהודה והעיד שלפני פטירתו ציוה אבא ז"ל שבנו הרב ר' שמואל ימלא את מקומו.

קם אחד מחשובי העדה אשר חשב את עצמו למועמד מתאים ואמר שאינו מאמין לדבריו.

ענה לו רבי יעקב'קה: על הפסוק "ולזקני ישראל" איתא במדרש תנחומא, ולמה לזקני ישראל כדי לגדלו בפניהם, אמר הקב"ה למשה שיקרא לזקנים וימשח אותו והגדולה אתן לו בפניהם.

ונשאלת השאלה: אם הזקנים לא היו מאמינים לאהרן שהקב"ה מינהו, הרי לא יאמינו גם למשה שהקב"ה אמר לו להזמין את הזקנים כדי למשוח את אהרן לכהונה גדולה.

נראה מזה שלאהרן לא היו מאמינים כי היה נוגע בדבר, אבל למשה כן יאמינו, כי לו היה רוצה לשקר היה אומר שהוא בעצמו נצטוו להיות כהן גדול.

כן בנידון דידן, לו הייתי משקר הייתי אומר שאבי צוה שאני אמלא את מקומו...

במדרש: ר' תנחום בר"י תני כל ז' ימי המילואים היה משה משמש בכהונה גדולה וכו' עיי"ש.

הרבי ה"אמרי אמת" זי"ע שאל, מה שייך בשבעת ימי המילואים כהונה גדולה, הלא העבודות של ז' ימי המילואים היו כשרים אף בכהן הדיוט? ואמר: אפשר שהפי' שהקריב בכל יום מנחת חביתין של חצי קב בבוקר וחצי קב בערב, כמו כהן גדול.

ה"אזנים לתורה" מבאר: שהודיע לו שהעגל לחטאת הוא כנגד חטא העגל, ורש"י פירש הטעם שהודיע לו כדי לומר לו שהקב"ה מחל לו. ונראה טעם נוסף על מה שהודיע לו שבא לכפר על חטא העגל.

איתא בגמרא זבחים [מו:]: לשם ששה דברים הזבח נזבח כו' והחטאות וכו' לשם חטא. ופרש"י לשם חטאו שהוא מביא עליו. מבואר בזה שהמביא חטאת צריך לדעת על איזה חטא מביא אותה. ואם כן אתי שפיר שאמר משה לאהרן שחטאת זו היא לכפר על חטא העגל, שהרי המביא חטאת צריך לדעת על איזה חטא מביאה.

מקשה הרה"ק ה"ישמח משה" זי"ע: דלכאורה תיבת "לך" מיותרת?

ונראה לי, אהא דפירש רש"י קח לך עגל לכפר על העגל שעשה אהרן קשה, דאדרבא היא הנותנת דהרי אין קטיגור נעשה סניגור?

ומיהו יש ליישב, שבאמת לא היה לאהרן חלק כלל בחטא בעגל, רק שהיה חילול ה' בעיני ההמון שלא הבינו זאת והיו סבורין שיש לו חלק, ואם כן מתוקן שפיר החילול ה', שמזה ידעו שאין לו חלק בחטא הזה, דאם לא כך הרי "אין קטיגור נעשה סניגור" ולא היה ראוי שיצטווה שקרבנו הראשון יהיה עגל, וזה דיוק הכתוב: 'קח לך' – שאתה לא חטאת באמת בעגל, דאין בזה משום אין קטיגור וכו' רק חילול ה' יש ועל ידי זה יתוקן העון.

והשתא אתי שפיר לשון רש"י: להודיע וכו' על מעשה העגל – "מעשה" דייקא ודפח"ח. וכן תירץ הגה"ק ה"זרע שמשון" זי"ע.

ובשם ה"קהילת יעקב" לתרץ על הקושיא הנ"ל, דדין זה אינו רק במקום שאין אנו מבטלים את הקטיגור, כמו בבגדי זהב של כהן גדול ביום הכיפורים שאסור להכנס לקודש הקדשים מטעם זה שאין קטיגור נעשה וכו', אבל בשעיר ובעגל ששוחטים את הקטיגור, אדרבא, הרי מתבטל על ידי זה כוחו.

ואל בני"י תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת ועגל וכבש בני שנה תמימים לעלה: (ט ג)

שואל ה"חסד לאברהם": יש להבין, למה נצטוו אהרן על עגל לחטאת – ובני ישראל על שעיר לחטאת?

במדרש: אמר רבי עקיבא נמשלו ישראל לעוף מה העוף הזה אינו פורח בלא כנפים כך ישראל אין יכולין לעשות דבר חוץ מזקניהם.

מסביר הגר"ח שמואלביץ זצ"ל: הנה אומות העולם יכולים לעשות את כל אשר הם עושים בלא זקנים, אבל ישראל אינם כן, בלא זקניהם אינם יכולים לעשות כלום.

וכשם שבהמה וחיה חיים את חייהם ועושים הכל בלא כנפים, ואילו העוף אילו איבד את כנפיו אינו יכול לחיות עוד, והוא גרוע מן הבהמה.

וכך גם בעניינינו, אוה"ע מתקיימים בלא זקנים, אך ישראל אינם יכולים להתקיים כלל בלא זקניהם, מעלות הזקנים היא עצם קיומם של ישראל, בלא זקנים לא זו בלבד שאיבדו את מעלתם על שאר האומות, אלא גרועים הם מאוה"ע, ואינם יכולים לעשות מאומה.

ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעלה תמימים והקרב לפני ה': (ט ב)

ברש"י: להודיע שמכפר לו הקב"ה על ידי עגל זה על מעשה העגל.

על הפסוק בפרשת צו: 'במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת', מובא בגמ': שלא חילק המקום בין עולה לחטאת, ובירושלמי כדי שלא לפרסם החוטאים נשחטו במקום אחד, שהרואה יחשוב שמביא עולה, קרבן נדבה.

אבל בחטאת של עבודה זרה צריך דווקא לפרסם ברבים ועל ידי זה יכופר. וזה שנאמר להודיע על עגל זה שבא לכפר על עוון העגל.

ה"יפה תואר" מקשה, הרי אמרו חז"ל: אין הכהן הגדול נכנס לפני ולפנים לעבודה בבגדי זהב, שאין קטיגור נעשה סניגור – מזהב נעשה העגל – ומטעם זה כל השופרות כשרים חוץ משל פרה, ולמה צוה כאן לקחת עגל?

ההסבר הוא, אין קטיגור נעשה סניגור נאמר אם הדבר בא על ענין אחר ותקטרטג מדת הדין. אבל אם הדבר בא לכפרה על חטא זה עצמו, אז דווקא במה שקלקלו בו יתקנו. כמובא במדרשים, שקרבן הפסח היה טלה לכפר על שעבדו למזל טלה. וכן נאמר: יבוא זהב המשכן ויכפר על זהב העגל, לכן בא כאן קרבן עגל לכפר על חטא העגל.

אלא אמר להם: אתם יש בידכם בתחילה ובסוף, בתחילה 'וישחטו שעיר עזים' [במכירת יוסף] ובסוף 'עשו להם עגל מסכה', יבוא שעיר עזים ויכפר על מעשה עזים. יבוא עגל ויכפר על מעשה העגל. שואל הרב מקאליש זצ"ל: מה היה צורך עכשיו לכפר על חטא מכירת יוסף ודווקא ביחד עם כפרת מעשה העגל?

נראה לומר, מובא במדרש: שכעס האחים על יוסף היה בגלל שראו בנבואה שיצא ממנו וירבעם בן נבט, שיקים את עגל הזהב בבית אל ויחטיא את בני ישראל בעבודה זרה, ורצו למנוע זאת. יוצא, שעד מעשה העגל היתה הצטדקות כלשהי על חטא מכירת יוסף, אבל אחרי שהם בעצמם עשו את העגל ועבדו עבודה זרה – שוב לא היה להם פתחון פה על חטא מכירת יוסף. ולכן עכשיו שהביאו כפרה על חטא העגל היה צורך להביא גם כפרה על חטא מכירת יוסף, כי ע"י חטא העגל חזר וניעור החטא של מכירת יוסף. ודפח"ח.

ושור ואיל לשלמים לזבח לפני ה' ומנחה בלולה בשמן כי היום ה' נראה אליכם: (ט ד)

בפירוש הרא"ש על התורה כותב: שבאותו היום שהקריב אהרן את הקרבנות, נתמנה מיכאל להיות השר הגדול בשמים, כי 'נראה' אותיות 'אהרן', ו'אליכם' אותיות 'מיכאל', וכאילו כתוב 'אהרן מיכאל', שלכבודו של אהרן נתמנה מיכאל בשמים להיות השר הגדול העומד ללמד סניגוריא על ישראל. וזה שאמר הכתוב 'כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן', שנאמר 'זקן זקן' שני פעמים, לרמז על שני משוחים שנמשחו באותו שמן, מלאך 'מיכאל' בשמים ממעל, ואהרן הכהן למטה.

ב"אוצר פלאות התורה" מציין לספר ה"ציוני" בפר' משפטים שכותב: מיכאל הוא זה שבישר את שרה שתוליד את יצחק ראש הנימולים, ולפיכך הוא שר של ישראל מן היום ההוא.

ויקחו את אשר צוה משה אל פני אהל מועד ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה': (ט ה)

אומר ה"חסד לאברהם": על פי האר"י ז"ל, חייב כל אדם לקבל עליו מצות עשה של 'ואהבת לרעך כמוך' כהכנה לתפילה. ובחז"ל: אין עמידה אלא תפילה שנאמר: 'ויעמוד פנחס ויפלל'. וזה המובן כאן: 'ויקרבו

ונראה, לפי מה שביארתי הפסוק: "חטאות נעורי ופשעי אל תזכר כחסדך זכר לי" שדוד התפלל שלא יזכיר לו החטאים פן יעוררו קטרוג, אבל כחסדך, זה שאני עושה תשובה מאהבה, - שבחינת אהבה היא מתוך חסד – החטאים האלה זכור לי, כי בתשובה מאהבה זדונות נעשות כזכויות.

ולכן, אהרן שעשה תשובה מאהבה היה הקרבן שלו עגל, "כחסדך זכר לי", אבל ישראל שלא היו בבחינה זו, הגם שעשו תשובה אבל לא היתה מאהבה, שהרי נאמר 'וביום פקדי ופקדתי', אם כן, לא נתקן החטא לגמרי, ולכן היה הקרבן שלהם שעיר עזים ולא עגל, שלא יהיה ח"ו קיטרוג עליהם בהזכרת מעשה העגל.

הרה"ק ה"עטרת ישראל" מסדיגורה זי"ע מביא לבאר מה"פרי צדיק" זי"ע, שפירש ע"פ הכתוב [שמות לב כא] 'מה עשה לך העם הזה כי הבאת עליו חטאה גדולה', ולכאורה הרי חטא העגל היה במזיד ולמה נאמר עליו לשון 'חטא' שהוא שוגג.

אלא דאיתא במדרש [ויק"ר י ג] אמר אהרן אם בונין הן אותו [את העגל] הסרחון נתלה בהן, מוטב שיתלה הסרחון בי ולא בישראל. ומאחר שהיה לישראל לתלות זאת באהרן הכהן נחשבו בזה לשוגגים. מה גם שאותם שעבדו לעגל נענשו במיתה, ועכשיו הוצרכו לכפרה רק אלו שקלקלו כלשהו בשוגג שתלו באהרן. [יומא סו:].

ומכיוון שאהרן היה הגורם לישראל, עיקר התיקון הוצרך לו ועליו מוטל הדבר, לכן הוא נצטווה להביא עגל לחטאת לכפר על מעשה העגל ולכפר בעדו ובעד העם. ועל כן אהרן הכהן לבדו היה צריך להביא חטאת על מעשה העגל כיון שעיקר הדבר תלוי בו, ובנ"י שנחשבו שוגגים מפני שתלו באהרן לא הוצרכו להביא עגל לחטאת ונתכפרו בחטאתו של אהרן. ולא הוצרכו להביא רק עגל לעולה, דעולה דורון לרצות, כדי ליישב הלב שיהיה לבם בקדושה.

מה הפירוש 'תדבר לאמר' - אומר ה"אזנים לתורה": כהן גדול הולבש אורים ותומים ועונה לשואלים ממנו את משפט האורים, עליו לכוון דבריו, לפעמים בדיבור קשה, ולפעמים באמירה רכה, הכל כפי רוח הקודש השורה עליו.

בתורת כהנים: מה ראו ישראל להביא יותר מאהרן, אהרן הקריב עגל ואיל, והם הקריבו שעיר, עגל וכבש.

השי"ת, ועל זה אמר להם משרע"ה 'זה הדבר אשר צוה ה' תעשו', כלומר כן תעשו תמיד בכל עת, מה שעשיתם עכשיו, לקיים 'שויתי הוי"ה לנגדי תמיד'.

הרה"ק ה"בני יששכר" זי"ע מסביר את הפסוק עפ"י דברי הגמרא בקידושין: דמקשיבן – כיון שמקישים הויה ליציאה, תהא אשה מתגרשת בכסף, ומתרחצים: יאמרו כסף מכניס כסף מוציא – אין סניגור נעשה קטיגור. ומקשיבן, אם כן שטר נמי, ומתרחצים: מילי דהאי שטרא לחוד ומילי דהאי שטרא לחוד, בשטר קידושין כתוב לשון כניסה, ובשטר גירושין כתיב לשון יציאה, אבל הכסף הוא היינו הך, אותו המטבע.

וזה הפירוש כאן: אחרי שנאמר 'קח לך עגל לחטאת וגו', והגם שלכאורה אין קטיגור נעשה סניגור? אבל, 'זה הדבר אשר צוה ה' תעשו', כלומר, שתאמרו בדיבור שאתם עושים את אשר צוה ה', אחרת ממה שאמרו אז במעשה העגל אלה וגו', כאן תכוונו לומר לשם ה', וממילא מילי דהאי לחוד ומילי דהאי לחוד.

בספה"ק "דעת משה" כתב לבאר הפסוק עפ"י מה שמסופר שהרבי ר' זושא זי"ע היה פעם בדרך, והיו לפניו שתי דרכים ולא ידע באיזה מהן ללכת, עד שהסתכל באיזה מהן מאיר השם הוי"ה ב"ה נגד עיניו, ובאותו דרך הלך. וכתב כי על דרך זה הוא אצל כל אדם, כאשר צריך לעשות איזה דבר והוא מסופק אם זה בגדר מצוה או לא, יחשוב בדעתו האם אחרי שיעשה אותו הדבר יצא ממנו כבוד שמים או לא, אם יהיה מזה כבוד שמים ידע כי מצוה הוא ויעשהו, ואם לא יימנע מלעשותו.

וזה שאה"כ 'זה הדבר אשר צוה ה'', כלומר כן תוכלו לדעת על כל דבר אם הוא רצון ה', 'וירא אליכם כבוד ה'', אם תראו שכאשר תעשו אותו יצא ממנו כבוד שמים, אז תדעו שזה דרך הישר לעבודת השי"ת, ותלכו בו.

הרה"ק ה"שם משמואל" זי"ע מביא בשם הרבי מקאצק זי"ע: כי למעלה כתיב 'ויקרב כל העדה ויעמדו לפני ה'' שפירושו שהעמידו עצמם לקבל מדרגות, על זה א"ל משה: מדרגות אתם חפצים, עשו אתם מה שעליכם העבירו יצה"ר מלבכם וכו' כל הענין עשיתם – אז ממילא 'וירא אליכם' וגו'.

כל העדה', שהתקרב זה לזה קירבה נפשית – 'ויעמדו לפני ה'', להתפלל.

ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה': (טו)

כותב הרבי מלובלין זי"ע בספה"ק "דברי אמת": ישראל התאוה למשכן וציפו שעל ידי המשכן תשרה השכינה, אבל הקב"ה – כביכול – מתאוה לשכון בתוכנו ממש, בנפשו ובגופו של כל אחד מישראל. וזה 'ויאמר משה' – אל תבטחו בזה, בהשראת השכינה במשכן, אלא 'זה הדבר אשר צוה ה' תעשו'. את התורה ואת המצוות, וממילא 'וירא אליכם כבוד ה'' – שלא תצטרכו לשום משכן.

בספה"ק "מבשר צדק" כתב לבאר: כי ישנם אנשים המקיימים מצוות ומעשים טובים, אך חפצם ורצונם להשיג תחילה הטעמים והכוונות ופנימיות הענינים בעשיית המצוות, ובאמת אין זה הדרך הישר והראוי, אלא צריך לעשות ולקיים כל מצוות הבורא באמונה פשוטה, אפילו כאשר אין יודעים ואין מבינים מאומה מטעמי המצוות, אעפ"כ יש לעשות הכל באמונה מחמת כי כן צוה הבורא ית', ואז כאשר ראויים לכך, זוכים ממילא להשיג כוונות וטעמי המצוות.

וזה שרמז הכתוב: 'זה הדבר אשר צוה ה' תעשו', ר"ל תחילה תעשו המצוות רק מפני כי כן צוה ה', ואחרי שתעשו כן אזי תזכו אחר כך כאשר תהיו ראויים לכך 'וירא אליכם כבוד ה'', היינו שתשיגו הסודות ופנימיות הענינים הנסתרים בהם שהם קרויים כבוד ה', על דרך 'כבוד אלקים הסתר דבר'.

הרה"ק ה"אהבת שלום" זי"ע אמר לפרש את הפסוק: עפ"י מש"כ הרמ"א שהעתיק לשון הרמב"ם: שויתי הוי"ה לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלקים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו והוא לבד בביתו, כישיבתו ותנועותיו והוא לפני מלך גדול, כל שכן כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה עומד עליו ורואה במעשיו, מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובושתו ממנו תמיד ע"כ.

וזשה"כ 'ויעמדו לפני ה'', היינו שקיימו 'שויתי הוי"ה לנגדי תמיד', ושמו אל לבם כי הם עומדים ממש לפני

'זה הדבר אשר צוה ה' תעשו', היינו שיראו וישתדלו להכניס את התשוקה הזאת במעשה עד הסוף.

להלן קטע ממכתב שכתב הרבי ה"אמרי אמת" זי"ע וז"ל... והפ' אינו מבאר בפירוש מהו זה הדבר שיעשו בני ישראל, וגם התו"כ מרמז, אותו היצה"ר, ולא פורש מהו, אולם מובא מקודם בתו"כ: מפני מה הקריבו ישראל יותר מאהרן, מפני שיש בידם גם חטא מכירת יוסף ע"ש, והנה אותו יצה"ר הידוע, הוא המרקד בינינו עדיין, והוא עון שנאת חנם כמובא בגמרא, ומשרע"ה הכין את בהתחלת השראת השכינה על כל בתי מקדש שיהיו עד היום האחרון, ולכן עתה בעקבתא דמשיחא צריכין להזדרז למעט המחלוקת והשנאת חנם וכו'.

ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח וגו' וכפר בעדך

ובעד העם ועשה את קרבן העם וכפר בעדם: (ט ז)
בספה"ק "נחלת יהושע" כתב שיש להבין כפל הלשון שהזכיר כפרת העם שתי פעמים. אכן הענין הוא, כי הנה משרע"ה היה שושבינא דמלכא, לא ראה מעולם שום רע על שום איש ישראל, כי כל אדם שבא אליו נהפכו מיד כל עוונותיו לזכיות, לא כן אהרן הכהן ע"ה לא היה במדריגה זו, לכך בא משה ללמד את אהרן להפוך את עוונותיהם של ישראל לזכיות, וזה שאמר לו 'קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עולתך וכפר בעדך ובעד העם' – היינו כי בשעת הקרבת קרבנותיו, כאשר בא לכפר בעד עצמו, בודאי לא יקטרג המקטרג כנגדו, שהרי אהרן ודאי לא חטא כלל, לכך יראה לעבוד אז לטובת בני ישראל להמשיך כפרה גם בעד העם, כי אז יוכל בנקל להמשיך כפרה על עוונותיהם, ואז 'ועשה את קרבן העם וכפר בעדם כאשר צוה ה' – ר"ל אז יוכל לעשות מזדונות זכיות. עיי"ש שממשיך ומסיים: כמו ששמענו עובדה רבה בשם הרבי ר' בער, הוא הרה"ק המגיד הגדול זי"ע.

ברש"י שהיה אהרן בוש וירא לגשת אמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת.

בספר "פנים יפות" מביא בשם בת דודו: מובא בשולחן ערוך (או"ח סימן נג) ששליח ציבור קבוע יורד לפני התיבה מיד, ושאינו קבוע צריך לסרב קצת, לכן אמר לו משה: "לכך נבחרת" להיות כהן קבוע ואינך צריך לסרב...

בתרגום יונתן: אעברו ית יצרא בישא מן לבכון 'ומן יד' יתגלי לבון איקר שכינתא דה'.

הרה"ק ה"דברי ישראל" ממוז'יץ זי"ע כתב: צריך להבין הפירוש 'מן יד' אלא כתיב 'וסרתם ועבדתם' ופירשו בספה"ק כאשר חלילה 'וסרתם' – מיד 'ועבדתם אלהים אחרים' עי"ש. וזה לעומת זה מדה טובה מרובה כתיב 'סור מרע ועשה טוב' – פירוש כאשר סר מרע זו בעצמו הוה עשה טוב.

וז"ש אעברו ית יצרא בישא מן לבכון ומן יד וכו', היינו כמאחז"ל יש קונה עולמו בשעה אחת, ומן יד כשיש לאדם שעה טובה ומחשבה טובה להיות סור מרע מיד הוא נעשה טוב, וכאמרם ז"ל הבא לטהר מסייעין אותו, ויתגלי לבון שכינתא.

בילקוט: אמר להם משה לישראל אותו יצר הרע העבירו מלבכם ותהיו כולם ביראה אחת, כשם שהוא יחידי בעולם כך תהיה עבודתכם מיוחדת לפניו וכו'.

הרב מברעז'אן זצוק"ל בספרו "תכלת מרדכי" אומר: ההסבר הוא לפי דברי השל"ה הקדוש שפירש את דברי חז"ל במסכת אבות שבמקדש היה נס ש"עומדין צפופין ומשתחיים רווחים", 'עומדים' – אם עומדים בקומה זקופה, בגדלות ובגאווה – צפופים נעשה המקום צפוף, צר, חסר מקום כאילו דוחקים, כביכול, רגלי השכינה. אין אני והוא יכולים לדור במדור אחד נאמר על הגאווותנים. אבל 'ומשתחויים' – אלה שמחזיקים את עצמם בענוה ובהכנעה – רווחים, יש שטח נרחב מסביבם.

וכאן כתוב 'ויקרבו כל העדה ויעמדו' לשון גדלות, לבשו גאות על שהולכים לראות פני השכינה, ולכן אמר להם משה: אותו יצר הרע של גדלות תעבירו ואז 'יורא אליכם כבוד ה'.

ה"חידושי הרי"ם" זי"ע אמר: מה טוב הוא התאספות החסידים המשתוקקים לשמוע ד"ת, וטוב היה שישמרו על התשוקה ויביאו אותה לידי מעשה, וזה הוא מה שכתוב 'זה הדבר אשר צוה ה' תעשו' וגו', ולכאורה תמוה שהרי לא נאמר שום עשייה, רק קאי על מה שנאמר בפסוק הקודם: 'ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה', שהתקרבו בהתלהבות ובתשוקה גדולה אשר נתהוו מזה עדה לפני ה', ועל זה אמר להם משרע"ה

את העגל בכדי שיעשו תשובה שלימה, ואכן בכך גרמת להם להתבייש ולעשות תשובה כראוי והבאת עליהם כפרה. והיות שמשלם הקב"ה מדה כנגד מדה ראוי שאתה תהיה הכהן הגדול ותמשיך לעולם לכפר על עוונותיהם בכך שתקריב את קורבנותיהם.

בספר "מי הים" בשם הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטנין זי"ע: כיון שנבחר אהרן למשרה גבוהה, התחילו בני מדנים אנשי ערב רב, לרנן אחריו ולזלזל בכבודו, אמרו ראיתם בן עמרם זה שרקד לפני העגל עומד ומשמש לפני השם. היה אהרן שומע את עלבונו, כובש פניו בקרקע ומתבייש, אמר לו משה, למה אתה בוש, כלום אינך יודע שזה חלקו וחבלו של כל איש ציבור, ראש ומנהיג, שיסבול בושות וחרפות, אין לך אלא להסתגל ולהתרגל לגורלך, 'כי לך נבחרת', לסבול מכל מיני משמיצים טרחנים וטרדנים...

בספר "מנחה בלולה" כתב וכן בדעת זקנים מבעלי התוס': במדרש מובא, שנראה לו המזבח כדמות עגל, ולכן נתיירא [אהרן].

כידוע, הדמיון ממחיש את מה שמטריד את המחשבה ושוכן בה תמיד. אהרן לא היה מסיח את דעתו ממעשה העגל, וזכר תמיד את אותו עוון. כמו שנא': "וחטאתי נגדי תמיד". ולכן ראה גם במזבח כדמות עגל לפניו. וזה שאמר לו משה: "ל כ כ נבחרת", בגלל זה שהנך זוכר תמיד את העוון ומתבייש בו – נבחרת לשמש כהן גדול.

שואלים בעלי התוספות: צ"ע, דהרי קרבן זה לא בא אלא בשביל אהרן, וקרבן העם נאמר בפסוק בסמוך 'ועשה את קרבן העם וכפר בעדם' – וא"כ למה נאמר כאן 'ובעד העם'.

ומתרצים: י"ל שבא ליתן טעם מפני מה יקריב תחילה קורבנו קודם הציבור, אלא כדי שיבוא זכאי ויכפר על החייב, וכדכתיב 'והזה הטהור על הטמא', וז"ש 'וכפר בעדך' – ואז משתהיה זכאי תוכל לכפר 'בעד העם'.

אומר ה"משך חכמה": בני ישראל הרי גרמו לחטאו של אהרן, שכן כפו עליו עשיית העגל. ובחז"ל נאמר: כל מי שחברו נענש על ידו אין מכניסין אותו למחיצתו של הקב"ה. נמצא שבחטא אהרן היה חלק לישראל, חוץ מחלקם הם בחטא. ממילא כפרת אהרן היתה גם כן כפרת כל ישראל, על חלקם בחטאו של אהרן. וזה

אומר הרה"ק ה"דגל מחנה אפרים" בשם הבעש"ט הק' זי"ע: היינו, בגלל זה שאתה ביישן ועמותן, שיש לך יראה ובושה מהשי"ת וחושב שאינך כדאי והגון – בשביל כך נבחרת, בגלל מידת תפארת זו, כי "זבחי אלקים רוח נשברה".

הרבי ה"אמרי אמת" זי"ע אמר בשם אביו ה"שפת אמת" זי"ע שאמר בשם ה"מגלה עמוקות" זי"ע, שמשרע"ה אמר לאהרן "לכך נבחרת אתה", כי באמת אני הייתי כהן גדול, רק משום שהייתי בוש ואמרתי 'שלח נא ביד תשלח', לכך ניתנה הכהונה לך, ואם גם אתה תהיה בוש, יצטרך לעשות שלישי כהן גדול, לכך קרב אל המזבח.

והוסיף: לי נראה עפ"י מה שאי' במדרש [עי' פסיקתא דר"כ בחודש השלישי] שפרנסי ישראל אינם צריכים להתבייש מלבקש מהקב"ה צרכי ישראל כשם שאשה אינה בושה לבקש מבעלה את צרכיה. וזה פירוש 'קרב אל המזבח' ולמה אתה בוש לבקש עבור ישראל, הואיל ונעשית שליח ציבור אל לך להתבייש, ולכך נבחרת.

ה"בן איש חי" זצ"ל מציין שבמנחה וקטורת הכהן קומץ את ידו, ואלו בברכת כהנים הוא פותח ופושט את ידו לברך את ישראל. וההסבר כי לעתים צריך האדם לכופ עצמו, ולעתים להזדקף. ולכך נאמר לאהרן: 'למה אתה בוש לך נבחרת', 'כך' בשני כפיו, אחת כפופה ואחת פשוטה, כי ל'כך' צורכי עבודתך.

אומר ה"זרע שמשון": ויש לבאר כי הנה נראה לומר הטעם שאהרן עשה את העגל, כי ידע שבנ"י יש בלבם מחשבת ע"ז, ובאם תישאר המחשבה בלבם לא יעשו תשובה כראוי, בחושבם שחטא ההרהור אינו נחשב כל כך לחטא, ברם, לאחר שיעשו את העגל ויוציאו מחשבתם לפועל, ידע אהרן שבודאי יעשו תשובה ויתחרטו, ואם כך בזה שעשה את העגל גרם להם לעשות תשובה ולהתבייש בחטאם ועי"כ ימחלו להם עוונותיהם, כי אחז"ל כל העושה עבירה ומתבייש בה מוחלין לו כל עוונותיו. וזה מ"ש לו משה 'למה אתה בוש' – מדוע הינך מתבייש במעשה העגל ובכך נראה שאכן עשית חטא כשנתת להם את העגל, הלא אדרבה אתה גרמת להם להתבייש ולשוב לקונם, ודייקא 'לכך נבחרת', היינו שדווקא מפני מעשה זה זכית שנבחרת. מפני שכונתו היתה לטובה ולשם שמים שעשית להם

הזריקה למטה מחוט הסיקרא, והכהן היה עומד על הארץ וזורק על המזבח. לכן אצל החטאת נאמר 'ויקריבו' בני אהרן את הדם אליו, כי שחיטת הבהמה הרי לא היתה אצל המזבח אלא למטה על הארץ, והכהן הזורק עומד מרחוק, למעלה על המזבח, והיו צריכים לקרב את הדם אליו, משא"כ אצל העולה שהיה עומד על הארץ למטה, לא היו צריכים לקרב אליו את הדם ממקום רחוק, אלא להמציאו אליו, היינו להושיט לו את הדם ליזו, לכן אמר 'וימציאו' בני אהרן אליו את הדם.

שואל הרה"ק ה"שפתי צדיק" זי"ע: שבפרשה של פרה אדומה הסדר הפוך ושרף וגו' ואת עורה ואת בשרה? ומביא שתירץ בנו הרב שיחי' [ז"ל], שבפרה היה העור על הבשר שלט האש על העור טרם שנשרף הבשר, וכאן היה מופשט העור מהגוף שלט האש בבשר טרם העור שהוא עב יותר וכן מסתבר.

וישחטה ויחטאהו כראשון: (ט טו)

ברש"י: ויחטאהו – עשהו כמשפט חטאת. כראשון – כעגל שלו.

שואל הרה"ק מסקולטן זי"ע: מדוע היה הכתוב צריך להדגיש שאהרן עשה את החטאת 'כמשפט החטאת', מהיכי תיתי שלא יעשה כמשפט, והרי נצטווה על עשיית החטאת? וכן צ"ל מהי ההדגשה 'כראשון – כעגל שלו'.

ומבאר ע"ד המוסר: רמזה לנו התורה דרך הנהגת אהרן הכהן, שאף שעשה את אשר עשה בעגל מתוך כורח ואונס, וגם זאת במטרה לעכבם, הרי תלה את האשמה בעצמו בלבד, ואדרבה על העם שהיו עיקר החוטאים לימד זכות.

זו דרך הנהגת השלמים עובדי ה' שזוקפים חובה לעצמם ותובעים מעצמם תביעות גדולות אף על דברים דקים שבדקים, וזה היפך הנהגת פשוטי העם, שלעולם רואים עצמם שלמים וצודקים, ודנים את כל מעשיהם לכף זכות.

לפיכך אמר הכתוב: 'ויחטאהו – עשהו כמשפט החטאת', ללמדנו כי דן אהרן את העם לכף זכות, וכל מה שהקריב עבורו קרבן חטאת, לא היה זה אלא משום הציווי 'כמשפט החטאת', ולא בגלל שראה בהם חטא. ויתרה מזו, את החטאת הקריב 'כעגל שלו' – היינו

שנאמר: 'וכפר בעדך ובעד העם' – קרבנותיך מכפרים לא רק עליך אלא גם על בני ישראל שהיו גורמים לחטא.

מספרים שהרה"ק ה"אור לשמים" מאפטא זי"ע שאל את הרבי ר' בונם מפשיסחא זי"ע, אשר התגורר לפני שהנהיג את עדת החסידים – בדאנציג, ושם סחר במוצרי בית מרקחת, איך הוא יכול להיות מורה דרך לצאן מרעיתו?

ענה לו הרבי ר' בונם: אצל אהרן נאמר 'וכפר בעדך ובעד העם', כדי שיכפר על עוונות אחרים היה צריך קודם לכפר על עוונות עצמו. "כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתו", בן אדם שלא ראה בעיניו עבירות ועוברי עבירות אינו יכול להוציא אחרים מן הבוץ. מי שרחוק מהבלי העולם ומחולשותיו אינו יכול לתקנו ...

מספרים שפעם נכנס הרה"ק ה"אהבת ישראל" מויז'ניץ זי"ע לערוך את שולחנו הקדוש, הביט סביבו נאנח והסביר: לכאורה איך אפשר לגשת לנהל שולחן, הלא חז"ל אמרו כי שולחנו של אדם מכפר, א"כ בטרם יגש יהודי אל השולחן, שהוא בבחינת מזבח, צריך לפשפש במעשיו ולתקן חטאיו, כלומר לחזור בתשובה, כמו שנצטוינו לחזור בתשובה לפני הבאת הקרבן שהיו מתוודים עליו, על עאכו"כ שנגשים לנהל שולחן לציבור, כלומר לכפר על כל העדה.

וזה מרומז בפסוק: "קרב אל המזבח" – אשר הוא שולחנו של אדם, "ועשה" – לשון תיקון, דהיינו תשובה, "את חטאתך" – לחזור בתשובה על החטאים, "ואת עולתך" – כדי שיהיה להם תיקון ועליה, ואז "וכפר בעדך ובעד העם". ובאומרו כל זאת זלגו עיניו דמעות וכל הקהל נשבר לבו כחרס.

ויקריבו בני אהרן את הדם אליו וגו': (ט טז)

ואת הבשר ואת העור שרף באש וגו': (ט יא)

וישחט את העלה וימציאו בני אהרן אליו את הדם וגו': (ט יב)

ה"תורי זהב" כתב לבאר מדוע אצל החטאת נאמר 'ויקריבו' ואצל העולה נאמר 'וימציאו'? אלא כי בחטאת היתה הזריקה

למעלה מחוט הסיקרא, והיה הכהן עומד למעלה על המזבח וזורק את הדם, לא כן אצל העולה, היתה

– היינו אם אדם עשה איזה חטא, 'העולה והשלמים' – היה מעלה אותו והשלים אותו.

הרה"ק ה"תפארת שלמה" ז"ע כתב: שהכתוב בא לרמז עפ"י מש"כ אמרם ז"ל אין מעבירין על המצוות, כי אחד מתכסיסי היצה"ר הוא, בשעה שהאדם ניגש לעבודת השי"ת, כגון שרצה להתפלל לפני הקב"ה, בא אליו היצר ואומר לו איך יהיו איש שפל כמוך לגשת להתפלל להשי"ת, הלא הנך מלא עוונות ופשעים, ומי אתה שתהיה ראוי לעמוד ולהתפלל לפניו ית', וכך מנסה לקררו מלהתפלל כראוי, אולם האמת היא שהקב"ה שומע תפילת כל פה, ואפילו האיש השפל ביותר יכול לגשת לעבדו. וזהו שאמרו "אין מעבירין על המצוות", ר"ל בשעה שניגש האדם לקיים מצוה, אין לו להעלות במחשבתו כלום מכל העבירות אשר עשה אלא יתחזק ויגש לעשות המצוה כראוי.

וזה רמז הכתוב: 'וירד מעשות החטאת' – היינו בשעה שבא אהרן לברך את ישראל, לא זכר כלל ענין חטאותיו, אלא סילק את דעתו מכך, ונתן את כל מחשבתו לברך את ישראל ולהשפיע להם כל מיני השפעות טובות וז"ש 'ויצאו ויברכו את העם'.

הרה"ק רבי שמעון שלום מאמשינוב ז"ע אמר: המברך צריך שיהיה לו קשר עם המתברך. והנה חטאת, עולה ושלמים מראים על דרגות שונות שבו נמצא הבן אדם. חטאת – איש חוטא המביא קרבן חטאת על חטאו, זו הדרגה הנמוכה ביותר. למעלה הימנו – עולה, הבאה על עבירה של מצוות עשה. ואילו שלמים באים בנדבה, בלי שום קשר עם חטא כל שהוא. וזהו: וירד – אהרן ירד ממדרגותיו הקדושות והתקשר עם כל ישראל בדרגותיהם השונות: "חטאת, עולה, שלמים" – אז "ויברכו את העם".

ברש"י: למה נכנסו? למה נכנס משה עם אהרן? ללמד על מעשה הקטורת.

והקשה בטור עה"ת: דקטורת קודמת לאברים, וכבר הקריבו כל הקרבנות ומה מקום עתה לקטורת? ותיריך: שהמתינו עם הקטורת עד שיבוא אש מן השמים.

וה"שפת אמת" ליקוטים כתב כוונתו: שכל האברים הניחו על המזבח, וידעו שיבוא אחר כך אש מהשמים, אבל כשיקחו אש מן המזבח לקטורת א"כ כשיבוא אחר

משום שגם בקרבן העם הרגיש כאילו זה קרבנו, שהוא זה אשר גרם לעם לחטוא.

אומר הגריד"א שליט"א: יש לפרש "כראשון" – דאדם העושה מצוה בפעם הראשונה עדיין הוא בהתלהבות, אולם בפעם השניה אינו עושה באותה התלהבות את המצוה, אולם אהרן הכהן עשה את השניה עם אותו 'ברען' כמו הראשון.

עוד י"ל: דאדם העושה קרבן לעצמו הוא עושה זאת עם כל ההתלהבות, אולם כשבא להקריב לחבירו אינו עושה עם כל אותן הכוונות כמו לעצמו. אולם אהרן הכהן עשה את חטאת העם בדיוק כראשון, כמו שעשה את של עצמו.

מלבד עלת הבוקר (ט יז):

בספר "אמרי צדיקים": מלב"ד ר"ת: מלוה לעני בשעת דחקו – כלומר: כאילו הקריב עולת הבוקר.

וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם וירד מעשת החטאת והעלה והשלמים ויבוא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם: (ט כב):

בשם הרה"ק מרופשיץ ז"ע: כתוב "ידו" חסר, ללמדך שאהרן הכהן ברך את העם שעה שהיתה ידו חסירה, שלא קיבל כלום מן העם בעד ברכתיו – ולא כאותם מנהיגים שמברכים את העם רק כשידיהם מליאות...

הרה"ק ה"אוהב ישראל" ז"ע כותב: זה שאמר הכתוב 'וירד מעשות החטאת' וגו', היינו שירד מגודל מדרגתו שהיה דבוק בעולמות העליונים, 'ויצאו ויברכו את העם', כי היה חפצו ורצונו לברך את העם, זה היה חשוב בעיניו יותר מכל עבודת החטאת, היינו מעבודת היחודים שעשה בעולמות העליונים, שהיה בוחר ומחשיב עבודה זו להמשיך לישראל כל מיני השפעות טובות, ישועות ורפואות, יותר משאר העבודות, ועיי"ש בהמשך שמבאר באריכות את הפסוקים.

הרה"ק השרף ממוגלניצא ז"ע אמר להרה"ק הס"ק מרדושיץ ז"ע פירוש עה"פ: 'וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם', פירוש, בהרמת ידיו לבד היה ממשיך ברכה אל העם, ואעפ"כ 'וירד' – היה זאת אצלו ירידה ומדריגה קטנה, אך העיקר היה אצלו 'מעשות החטאת'

כך אש משמים לא יהיה לקטורת חלק מאותו אש, לכן המתינו עם הקטורת.

ותצא אש מלפני ה' וגו' וירא כל העם וירנו ויפלו על פניהם: (ט כד)

הרה"ק ה"דברי שמואל" מסלונים ז"ע מביא בשם האלשיך הק' לבאר את הכתוב: כי מתחילה כשעדיין לא ירדה האש מן השמים והיה נראה לישראל שמעשיהם הרעים גורמים שלא ישכין הקב"ה שכינתו ביניהם, עדיין לא נפלו על פניהם באותה שעה, כי זהירות יתירה יש לנקוט בזמן כזה שלא ליפול לעצבות, ורק אחרי ש'ותצא אש מלפני ה' וגו' וירא כל העם' – שראו עין בעין שהשכין הקב"ה שכינתו בקרבם והוריד להם אש מן השמים, אז נפלו על פניהם בגודל בושה על עצם הדבר שנתעורר ספק בלבותם אולי השי"ת לא ישכון בינותם, כי היו צריכין להתחזק באמונה ובטחון שבודאי לא יעזבם.

ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו ויתנו בהן אש וישימו עליה קטורת ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אותם: (י א)

כתב ה"שפת אמת" ז"ע: אמר מו"ז ז"ל [ה"חידושי הרי"ם"] דיש ללמוד מזה דעיקר עשיית המצוות הוא בכח הציווי. וזהו למעלה מכל הכוונות. שהרי נדב ואביהוא, שהיו גדולי עולם והיו להם כוונות ויחודים וסודות במעשיהם, אעפ"כ מצד שלא צוה אותם נענשו. קל וחומר מידה טובה המרובה, המקיים מצוה כדי למלאות ציווי הבורא, אעפ"י שאינו יודע כלום, חשוב ככל הכוונות. עכ"ד.

ויש לומר, שזה פי' הפסוק: 'בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד'. הכוונה, שלעשות מצוות השי"ת בזה כלולים כל בני ישראל, אפילו הפשוטים, ועיקר כבודו יתב' הוא מן הכלל, וע"י עונש נדב ואביהוא נתברר זאת, שעיקר הכוונה היא לעשות מצוות ה'. ולכן כל איש ישראל מוכן לקיים מצוות השי"ת וזה כבודו.

ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימתו לפני ה': (י ב)
 כותב ה"שפת אמת" ז"ע: הצדיק אשר נפשו דבוקה בה' עושה את המצוה ברצון גמור ובהתלהבות עד כלות הנפש ממש, ומרוב דביקותו כמעט שנפשו יוצאת, כמאמר הכתוב "נפשי יצאה בדברו". אלא, עצם

המצוה היא שמחזירה לו את החיות ככתוב "וחי בהם", שהמצוה נותנת לו חיים. ולכן נדב ואביהוא בבואם להקריב אש זרה אשר לא צוה אותם ה', ורק מעצמם חשבו זאת למצוה, ועשו אותה במסירות נפשם, אבל לא היה ציווי ה' שיחיה אותם – לכן – 'וימותו לפני ה'', ככלות הנפש שלהם.

ב"שפת אמת – ליקוטים" כותב: עוד ראיתי בפי' הטור קושיא אהא דאיתא בתו"כ שנכנסו נדו"א להיכל ושם מתו, א"כ נטמא אהל מועד וצריך הזי' וטבילה ולא מצינו שנתפרק המשכן עד אחר שנה שניה. ותירץ הטור: דכיון שכ' 'על פי ה' יחנו' – היו כמחובר ולא נטמא.

ותמהני עליו דאיהל [של פשתן] מחובר נמי נטמא (והיכן מצינו שמחובר לא נטמא). ותוס' פ"ק דשבת כ' בהדיא דאפי' מחובר נטמא וכן משמעות כל הפוסקים וצ"ע. [עי' ס' מנחת חינוך בהשמטות ס' רס"ד].

ובגמרא סנהדרין: וכבר היו משה ואהרן מהלכין בדרך ונדב ואביהוא מהלכין אחריהן, אמר לו נדב לאביהוא אימתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה ננהיג את הדור. אמר להם הקב"ה: הנראה מי קובר את מי. איתא בשם ה"חידושי הרי"ם" ז"ע שאמר: יש שמשותוממים על זה, אבל נדב ואביהוא שהעבודה שלהם היתה גדולה עד אין לשער, לא היה להם שום נגיעה בשום דבר לעצמם, רק כל כוונתם היה לשם שמים, כי אולי יוכלו לעשות טובה בהנהגתם לכלל ישראל יותר ממשה ואהרן ע"ה, ונתרצו עי"ז גם על מיתת אביהם וזודם כדי לעשות טובה לכלל ישראל.

הגאון ה"בית אפרים" זצ"ל בהספדו על הרה"ק ה"מאור עינים" ז"ע אמר בתו"ד: שידוע מה שאמרו חז"ל חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי וכו', וא"כ זו הייתה כוונתם של נדב ואביהוא באמרם מתי ימותו וכו', כלומר: מתי נגיע למדריגה זו – שכאשר ימותו שני הזקנים הללו נהיה ראויים להנהיג את הדור. ומכל מקום כיוון שדברו בלשון החלטית, שהוכיחה כי לדעתם בודאי ימותו משה ואהרן לפניהם, לכן נענשו ואמר להם הקב"ה "הנראה מי קובר את מי"!
 במדרש מביא שחטאם היה שלא נשאו נשים. ועוד אי' שם מה דאי' בגמרא שהיו מהלכין אחרי משה ואהרן

ואמרו מתי וכו'.

אומר ה"פרדס יוסף" ששני הטעמים יכונו ביחד אל כוונה אחת. על שלא נשאו נשים היה להם תירוץ כמו בן עזאי שאמר מה אעשה ונפשי חשקה בתורה, כמו בן נפשם חשקה בתורה, אבל כשרצו להיות מנהיגים וידוע דהתעסקות בצרכי ציבור מבטל מלימוד התורה, א"כ שוב לא היה להם תירוץ על שלא נשאו נשים וע"כ נענשו.

בגמרא: שהיו שני חוטים של אש יוצאים מבית קודש הקדשים לחטמיהם של נדב ואביהוא ושרפום. מסביר הרבי ר' יהונתן זי"ע ב"יערות דבש": בחז"ל מובא: לא מתו בני אהרן אלא ע"י שהורו הלכה בפני משה רבן, וכל המורה הלכה בפני רבו ראוי שיכישו נחש. ומובא במדרש שיר השירים: כשיצאו ישראל למדבר יראו מפני הנחשים ויצאו חוטי אש ושרפו כל הנחשים. אם כן, כשנדב ואביהוא הורו הלכה לא היו אז נחשים להכישן, ובאו שני חוטי אש ועשו שליחותן של הנחשים ונפרעו מנדב ואביהוא. וזה מש"כ "ויקרבו וישאום בכתנותם" וברש"י מלמד שלא נשרפו בגדיהם אלא נשמתם וכו'.

ותמוה, שואל הרבי רבי מאיר שפירא זצ"ל רבה של לובלין: שני צדיקי הדור האלה, אשר התורה מעידה עליהם: "בקרובי אקדש", ולפי המדרש המובא ברש"י: אמר משה לאהרן 'רואה אני שהם גדולים ממני וממך' – הם יחטיאו את פיהם בדברי בלע כאלה? גם לשון 'וכבר' קצת מוקשה.

הענין הוא, נדב ואביהוא היו קדושי עליון, "בקרבתם לפני ה' וימותו", סיבת מיתתן היתה מרוב התקרבות, געגועים וכיסופים אל ה'. ואיך הגיעו ביום אחד למדריגה הגבוהה ביותר? על זה אומרת הגמרא: 'וכבר היו נדב ואביהוא מהלכין אחריהן' מזמן כבר הלכו אחרי דרכם של משה ואהרן, והשתדלו להשיג אותן המדריגות שהשיגו הם. כי אמרו: 'מתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה ננהיג את הדור', הרי בזמן מן הזמנים תגיע שעתם להפטר מן העולם, ואז יוטל עלינו להנהיג את הדור. אם כן עלינו להתכונן לאותה שעה, כדי שנמשיך להנהיג את הדור כמשה ואהרן. אולם הרחיקו לכת, 'כי לא קם כמשה, וימותו'.

ברש"י: רבי ישמעאל אומר שתויי יין נכנסו למקדש.

שואל ה"כתב סופר" זצ"ל: איך צדיקים כאלו נכנסו למקדש להקריב קרבן לפני ה' והמה שתויי יין, ואפילו פחות וריק לא יעשה ככה, וח"ו לחשוב על קדושי ה' ככה?

וי"ל כי לשם שמים נתכוונו, להיות כי אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, והרגישו בעצמם כי אין שמחה בלבם ככל הצורך, לכן שתו יין המשמח לבב אנוש כדי שיהיו ששים ושמחים לעשות רצון קונם, ועי"ז יזכו להשראת השכינה, אבל באמת אין זה נכון, כי המצוה בעצמה היא תשמח לבב אנוש בשעה שעושה אותה ותתן שמחה בלבו, וכמו דאיתא בגמ' [ברכות לא.] אין עומדין להתפלל אלא מתוך שמחה של מצוה, שזוכה לעבוד ה' ועי"ז יזכה אדם להשראת השכינה, ומתוך שמחה כזו השכינה שורה, ובני אהרן טעו בזה ורצו

להלהיב לבבם לעבוד עבודה ע"י שתיות יין תחילה וחסאו בזה, וזהו כוונת הכתוב 'בהקריבם אש זרה לפני ה' – שהקריבו אש ההתלהבות ע"י מעשה זה שאין שייך למצוה.

ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ה' לאמר בקרבי אקדש ועל פני כל העם אכבד וידם אהרן: (י ג)

בספה"ק "ראשי בשמים" כתב לבאר המסורה שהביא בעל הטורים: 'וידום', ב' במסורה, 'וידום אהרן', ואיך 'וידום השמש'. הענין בזה כי הנה השמש בצאתה להאיר לעולם שמחה לעשות רצון קונה, כמאמר הכתוב 'והוא כחתן יוצא מחופתו וגו', וכנסח התפילה: ששים ושמחים לעשות רצון קונם. אולם אעפ"כ כאשר אמר יהושע 'לשמש בגבעון דום', ביטלה את רצונה והילוכה ועמדה מלכת, נגד רצונה, כי הבינה שאף שהילוכה התמידי הוא רצון ה', הנה עכשיו רצון הבורא שתעמוד מלכת, שע"ז יתקדש שם שמים ברבים, על כן ביטלה דעתה ושינתה הילוכה מכפי רצונה הטבעי, לעשות רצון הבורא.

וכמו כן היה כאן אצל אהרן הכהן, אף שבודאי היה עז חפצו ורצונו שבניו ישארו בחיים, עם כל זה ביטל את רצונו בפני רצון ה' שיתקדש ש"ש על ידיהם, וקיבל את גזר הדין באהבה "וידום אהרן".

וזה רמז המסורה: 'וידום אהרן וידום השמש', ששניהם ענינם אחד, שביטלו רצונם מפני רצון הבורא שיתקדש שמו ית'.

שאהרן יתרעם ח"ו על מדותיו של הקב"ה. ואף שאירע לו אסון הנורא שמתו שני בניו הקדושים, בודאי קיבל היסורין באהבה. וז"ש מאי הול"ל, פירוש שבודאי לא היה מתריס דברים נגד הקב"ה. וע"ז תירץ המדרש: דלא בא הכתוב ללמדנו שלא התרעם על הקב"ה, אלא שהיה לו לומר 'וביום השמיני ימול בשר ערלתו', שמטיפים מעט דם ברית מהתינוק, וחביבה מצות מילה לפני הקב"ה כאילו הקריב כל הקרבנות. אהרן שהקריב את שתי בניו הצדיקים כדי לקדש שמו ית' כמ"ש 'בקרובי אקדש' על אחת כמה וכמה שהם חביבים ביותר לפניו ית', והיה לו להזכיר שבחם, אבל הוא לא אמר כלום מגודל צער וצדקותו.

בספר "יעלת חן" כתב לבאר דברי המדרש, על פי מה שאמרו חז"ל בטעם הדבר שניתנה מילה בשמיני, כדי שלא יהיו כל העולם שמחים ואביו ואמו עצבים. אהרן הכהן בעבודתו ביום השמיני הביא שמחה גדולה לעולם כמו שכתוב 'וירא העם וירונו', וכאשר פגעה בו מדת הדין וערבה שמחתו, היה לו מקום להרהר ח"ו אחר מדותיו של הקב"ה על שכל העם שמחים והוא עצב, והתורה אמרה 'וביום השמיני ימול'. השכר שקבל היה על 'וידום אהרן', שקבל עליו דין שמים באהבה ולא הקשה ממילה שניתנה בשמיני.

הגה"צ רבי מנשה קליין זצ"ל בספרו "מגיד משנה" עה"ת מבאר:

דהנה הראשונים נחלקו בשאלה האם מי שמל את בנו צריך לברך שהחיינו: הריב"ש כתב שמברכים, ואילו התוס' שאנ"ץ כתבו שאין מברכין. וכתב המרדכי שטעמם הוא, שכיון שיש צער לתינוק הנימול, א"כ אין לברך שהחיינו. ואילו הרשב"א כתב שהטעם הוא משום שעדיין לא יצא התינוק מכלל נפל.

אולם לכאורה יש להקשות על טעמו של המרדכי, שהרי הדין הוא שמי שמת אביו והניח ירושה – חייב הן לברך שתי ברכות: "דיין האמת" על המת, ו"שהחיינו" על הירושה. ולכאורה איך מברך שהחיינו על הירושה, והרי אין לך צער גדול מזה שמת לו אביו, ולסברת המרדכי היה עלינו לומר שמפני הצער לא יברך שהחיינו?

והנה, קי"ל שבן בלא בנים – אביו יורשו. וא"כ נדב ואביהוא, כיוון שלא נשאו אשה ולא היה להם בנים ירשם אהרן אביהם, וא"כ היה לו לברך "שהחיינו"

החיד"א בספרו "נחל קדומים" כתב לבאר דברי המסורה הנ"ל: עפ"י אמרם ז"ל הנעלבין ואינם עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין וכו' עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו. וכתבו המפרשים [עי' דעת זקנים בראשית א טז] לבאר מדוע הם כדוגמת השמש דוקא, כי השמש היתה עלובה מהלבנה שקטרגה ואמרה אין שני מלכים משתמשים בכתר אחד ואעפ"י כ לא עלבה, רק שמעה חרפתה ולא השיבה מאומה, וקיבלה יסוריה בדומיה, ובשכר זה זכתה לעמוד בגדולתה, להיות המאור הגדול, כן כל הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם וכו' אשר כל אלו הם כמדת השמש, יזכו ג"כ לקבל שכרם כמו השמש, להיות כצאת השמש בגבורתו.

וזהו שייכות המסורה "וידום אהרן – וידום השמש", 'וידום אהרן' היינו אף שהיו לו יסורים קשים ממיתת שתי בניו, לא הרהר אחר מדותיו ית"ש, מדוע יגיע לו עונש קשה כזה, אלא קיבל היסורים באהבה ובדומיה, ועל זה אמר 'וידום השמש', היינו בזה עשה כמדת השמש, ששתקה לקטרוג הלבנה וקיבלה אותו באהבה, ועי"ז נשארה בתוקפה וגבורתה, כן גם הוא יזכה להאיר כצאת השמש בגבורתו.

שואל הרה"ק רבי יחיאל מאיר מאוסטרובצה זי"ע: יש להעיר מדוע נאמר 'וידום' ולא נאמר 'וישתוק'? וי"ל דהנה מצינו ד' מיני חילוקים בד' מיני ברואים. דומם, צומח, חי, ומדבר. כי המדבר – כשמצערים אותו הוא עומד נגד המצער לשלם לו כפועלו. והחי – כשמצערים אותו הם רובם אינם עומדים לנגד אבל הוא צועק ובורח להינצל מן הצער. הצומח – כשדוחקים ומקלקלים אותו אין בידו לצעוק ולברוח אבל עכ"פ ניכר בצורתו איזה שינוי, כי תיכף מתקלקל צורתו. משא"כ הדומם – כשדוחקים ומקלקלים אותו לא ניכר שום שינוי בעצם תוארו.

וע"כ נאמר 'וידום אהרן' – לשון דומם, שהאסון הנורא לא פעל בו שום שינוי במחשבתו ובמדרגתו כמו דומם ממש, כי לא נתרגש כלל ממשפט הקב"ה, 'כי צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו' היה תמיד לנגד עיניו.

מדרש פליאה: 'וידום אהרן' – מאי הול"ל 'וביום השמיני ימול בשר ערלתו'. והוא פלאי.

בספר "נפשות חסידיו" מביא לפרש: דכוונת המדרש להקשות מה בא הפסוק ללמדנו שאהרן שתק, וכי ס"ד

ה"כלי יקר" מבאר ענין השכר בזה, כי באמת הנה כאשר בא לאדם איזה צער רח"ל והוא מקבל זאת בשתיקה ואינו מתרעם כלל, עדיין לא ידוע סיבת שתיקתו, כי יכול להיות לכך שתי סיבות הפכיים, יכול להיות ששותק מרוב צערו, היינו שמגודל הצער אינו יכול למצוא דיבורים ועל כן יושב בדומיה ושותק, ולעומת זאת יכול להיות ששותק מפאת כי הינו 'שמח ביסורים', ומקבל הכל באהבה ובשמחה, לכן שותק ואינו מדבר, כי אין לו שום התרעמות אחר מידותיו ית"ש כלל.

וכמו כן אהרן כאשר שתק בדומיה לאחר מיתת שני בניו הק', הנה לא היה ידוע הסיבה לכך, אם זה מפאת שקיבל על עצמו הגזירה באהבה והוא באמת שרוי בשמחה, או ח"ו להיפך, ורצה הקב"ה להוכיח שסיבת שתיקתו היתה מחמת שקיבל הגזירה באהבה והינו שרוי בשמחה, לכן נתן לו שכר זה שנתייחד עמו הדיבור, בזה הראה לעין כל ששתיקתו מחמת היותו שמח ביסוריו, שאל"כ לא היה הדיבור יכול להתייחד עמו, שהרי אחז"ל [שבת ל:] אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, ואם נתייחד סימן שהוא שרוי בשמחה, ומה ששתק זה מחמת שקיבל הכל באהבה.

הט"ז היה חתנו של הב"ח, כבר בצעירותו התפרסם בעולם כגאון מופלג, אולם חותנו הב"ח שציפה ממנו לגדלות, לא הרבה לכבדו, להיפך היה מרבה להעיר לו שעליו להוסיף בתלמודו. חרה הדבר לט"ז, ויום אחד טען באזני חותנו, על

מה ולמה העולם רואה בי חשיבות, ורק בעיניך חותני אין אני נושא חן? השיב לו הב"ח: אין מביאין ראיה מן העולם, קרובים מטיבים לדעת ולהעריך אדם יותר מן הרחוקים, תחילה צריך להיות "בקרובי אקדש", צריך אדם שיהא מקובל על קרוביו ועל אנשי משפחתו, ורק אחר כך "ועל פני כל העם אכבד", יש חשיבות לכבוד שהעולם חולק לו...

ברש"י: קיבל שכר על השתיקה. ומה שכר קיבל שנתייחד עמו הדיבור. שנאמרה לו לבדו פרשת שתויי י"י.

שואל ה"צרור המור": מנין שדבר ה' לאהרן היה כשכר על שתיקתו, ומדוע דווקא השכר הזה? – אפשר לומר שכונת רש"י היא: הרי קשה, מנין לייחס חשיבות לשתיקתו של אהרן, אולי שתק בגלל שאי אפשר לדון

משום הירושה שנפלה בחלקו, מדוע שתק ולא בירך? ע"כ השיב המדרש "שהיה לו לומר 'וביום השמיני ימול בשר ערלתו' – ומכיוון שמשום צער התינוק אין לברך שהחיינו שם – מאותו טעם הוא שתק כאן ולא בירך שהחיינו.

ברש"י: אמר לו משה לאהרן, אהרן אחי, יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום והייתי סבור או בי או בך, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך. מנין שהם גדולים יותר – שואל הרבי ר' העשיל ב"חנכת התורה", שמא שקולים הם? ועוד, היתכן שמשם רבינו הענינו מכל האדם יחשוב שהוא הגדול? נראה לומר, הנה על הפסוק: 'כי מפני הרעה נאסף הצדיק', יש שני טעמים: א. כדי שלא יכלל הצדיק ברעה העתידה לבוא. ב. שהצדיק נתפס בעוון הדור. מעין קרבן לכפר עליהם. לפי טעם ב' – פטירת צדיק א' מספיקה ואין צורך דווקא בגדול שבגדולים, מה שאין כן לפי פירוש הראשון.

וזה שאמר משה: הייתי סבור או בי או בך, וכדי לכפר הוא בא, אבל משמתו שניהם, על כרחך הטעם כפירוש הראשון, כדי שלא יראו ברעה העתידה לבוא – אם כן, הם גדולים ממני וממך.

בגיטו קומרנא היה הרה"ק רבי ברוך ספרין הי"ד [האדמו"ר האחרון לפני השואה בקומרנא] מעודד את רוח היהודים הנדכאים. הגיטו היה תופת, פשוטו כמשמעו, דם יהודי ניגר כמים והמוח היהודי – רצוץ מעוצם הדכדוך.

אמר אז הרבי ליהודים: הנה אמר הקב"ה כשהמית שני בני אהרן נדב ואביהוא "בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד", כלומר: אצל פשוטי כל העם יהיה הדבר מוקשה וכבד למה פגעה מדת הדין דווקא בבני אהרן? ואילו בין קרובי, הם בני בינה היודעים סוד הנהגתי, לא זו בלבד שלא תבצבץ תמיהה כל שהיא, אלא שעוד יתקדש שמו בזה, כי אין חקר לעומק הדין. ובכן – פנה הרבי אל מקורביו בעידן הזעם – הבה ונהא מן הקרובים לרבש"ע, ובל נקשה קושיות, נקבל הכל באהבה. ז"ע. – הי"ד.

ברש"י: קבל שכר על שתיקתו. ומה שכר קיבל? שנתייחד עמו הדיבור, שנאמרה לו לבדו פרשת שתויי י"י.

יין'. אבל יותר גדול מה שנאמר אצל דוהמע"ה: "למען יזמרך כבוד ולא ידום", אפילו בעצמת הצער והכאב, המשיך לזמר אל ה', ולא ידום... כן, דבר נפלא אמר הרבי מקאצק.

הרבי ה"בית ישראל" זי"ע אמר שהרבי מקאצק הוסיף ע"ז: דאיתא בגמרא [סנהדרין צב:] א"ר יוחנן יוצק זהב לתוך פיו של אותו רשע, שאלמלא בא מלאך וסטר על פיו ביקש לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד בספר תהלים. נבוכדנצר רצה לומר שירה, ולכן בא המלאך וסטר על פיו: עהר האט איהם גיגעבען א זבענג אין פיסק, ואמר לו: עכשיו נראה איך שאתה אומר שירה, כשהכל הולך בטוב, אין זו חכמה – אין זה קונץ לומר שירה, היינו שא"ל שיגיד שירה בזמנים הקשים, בזמן שאין לו הכל בנוח, וכזה דבר גוי לגמרי לא מסוגל, להגיד שירה בשעה שבאים עליו צרות. א שארף ווארט, עס פאסט פאר קאצק.

הגה"ק מקאשוי זצ"ל בספרו "שאל בחיר ה" מבאר: הנה מזה ראינו כי במיתת בני אהרן נתכבד הקב"ה כביכול על פני כל העם.

ועל פי זה יש לבאר את הפסוק בתהלים: 'למען יזמרך כבוד ולא ידום' – שאנו מבקשים שהקב"ה יתכבד על ידינו אבל לא כמו שהיה אז במיתת שני בני אהרן אלא 'למען יזמרך כבוד' – שהכבוד יגיע על ידי שמחה וזמרה, שנהלל ונשבח את בוראנו. 'ולא ידום' – פי' שלא נצטרך להיות דוממים כמו 'וידום אהרן' – לקבל על עצמו דין ומשפט אלא הכל בשמחה ובטוב לבב.

ויקרא משה אל מישאל וגו' ויאמר אלהם קרבו שאו את אחיכם מאת פני הקדש אל מחוץ למחנה: (י ד)

ברש"י: כאדם האומר לחבירו העבר את המת מלפני הכלה שלא לערבב את השמחה.

שואל ה"נפש דוד": מה בעי רש"י בזה ומה היה קשה לו. וי"ל עפי"מ שראיתי בספר "קרובן אהרן" שהביא בשם תוס' כת"י למה לא אמר משה לאלעזר ואיתמר שהם יטפלו בקבורת אחיהם נדב ואביהוא. שהרי מצוה לטמאות עצמו לקרובים, ותי' התוס' לפי שנמשכו בזה היום לכהנים וביום שנמשחו היה דינם ככהן גדול שאינו מטמא לקרובים עכ"ד.

עפי"ד י"ל שהיה קשה לרש"י למה לא המתינו עד למחר, שאז היה מותר לאלעזר ואיתמר להיטפל בהם

עם מי שתקיף ממנו, אבל בלבו הצטער צער רב והתרעם, מנין שהצדיק עליו את הדין וקבל את היסורים באהבה? על זה אומר רש"י: שהראיה היא שהתייחד עמו הדיבור, ולו היה אהרן שרוי בצער לא היתה השכינה שורה עליו, כי אין השכינה שורה מתוך עצבות. [וכן כתב ה"כלי יקר"].

הגה"ק ה"ערוגות הבושם" זצ"ל כתב שנראה לבאר בס"ד, דלכאורה מה החרדה הזאת על 'וידום אהרן', הלא אפילו באיוב כתיב 'ובכל זאת לא חטא איוב בשפתיו', ותו כיון דמשה רבינו אמר לו עכשיו אני יודע שהם גדולים ממני וממך – אין רבותא כל כך לאהרן קדוש ה' שקיבל מאהבה.

אבל נראה לי להיפוך, דהנה ראוי לו לאהרן שיפרש בשפתיו ויפרסם מה שמהרהר בלבו להצדיק עליו את הדין ושמקבל באהבה כל מה שאירע לו, אבל אהרן קדוש ה' בענות צדקו חשש פן יתערב בזה מחשבת פיגול כדי להצטדק בפני הבריות, על כן לא הוציא בשפתיו מה שגמר בלבו ולא הוי איכפת ליה אם יעלה על הדעת של מאן דהוא שמא לא קיבל דין שמים באהבה, והיינו דמשבח ליה התורה דלא די שקבל הכל באהבה, אלא אפילו 'וידום אהרן' שלא פרסם כן בפומבי.

ונראה דמדה כנגד מדה ניתנה לו בשכרו שנתייחד אליו פרשת שתויי יין, דהנה מטבע היין כשנכנס יין יצא סוד, והנה בעבודת הקרבנות יש סודות גבוהות ונשאות ומסתמא כהנים בעבודתן ידעו לכוון כל הכוונות, אבל השי"ת רצה שהכוונות הנ"ל יהיו שמורים בלבבותם, ואם ישתה יין אפילו רביעית בעלמא שעדיין אינו מבלבל מחשבותיו מכל מקום יש לו טבע שמגלה צפונות לבו ופן יאמר בשפתיו מה שגמר בלבו, על כן אסרה התורה עבודת הקרבנות לשתויי יין, והיינו דנתייחד הדיבור המצוה זו לאהרן מדה כנגד מדה בשכרו, וא"ש בס"ד.

הגה"ח רבי ליפמן זצ"ל חתנו של הרה"ק ה"תפארת שלמה" מרדומסק זי"ע, בא פעם לרבו הרבי מקאצק זי"ע שביקשו שיאמר לו איזה ד"ת מחמיו, אמר לו ר' ליפמן חותני אמר: חז"ל מרימים על נס שתיקתו של אהרן על מות נדב ואביהוא, ורש"י בשם תורת כהנים מביא שאהרן 'קבל שכר על שתיקתו ומה שכר שנתייחד עמו הדבור שנאמרה לו לבדו פרשת שתויי

ותירץ ה"עטרת פז": דבין כתיב 'יין ישמח לבב אנוש', ובתורה כתיב 'פקודי ה' ישרים משמחי לב', עפ"י מש"כ רש"י בפר' וירא עה"פ 'וסעדו לבכם' - לבבכם לא כתיב שאין יצה"ר שולט במלאכים, הרי דאדם שיש לו יצה"ר יש לו שני לבבות, כמ"ש 'בכל לבבך' בשני יצריך, ובתורה כתי' 'משמחי לב' רק עם לב אחד יצר טוב, משא"כ ביין 'לבב אנוש' שני לבבות יצר טוב ויצר הרע לפי"ז א"ש דאסור שתויי יין במקדש דיין משמח שתי לבבות. ודפח"ח.

הרה"ק ה"שפתי צדיק" זי"ע כותב: מה מלמדינו תיבת 'אתך', דהיינו טועה אשר לעיני אביהם, אב ורבי כזה יפיג היין, ששמעתי מפ"ק זקוני [החי' הרי"ם] ז"ל שהיה איש קדוש הרבי ר' יצחק מדראהביטש ז"ל ששתה ערב יו"כ י"ג מדות מעד ואחר כך הלך באימה לבית הכנסת ופג כל המשקה, קא משמע לן שלענין בית המקדש אין חילוק.

יודבר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בני הנותרים וגו': (יב)

ה"הפלאה" זצ"ל מביא את מה שכתב ה"ט"ז ביור"ד [סי' מג]: שהביטוי "נותר" מורה על חלק נותר שהוא קטן, מיעוט שנשאר מהמרובה. לפי זה יש להקשות, הרי כאן נותרו בניו אלעזר ואיתמר, ומדוע נקראו "הנותרים"?

וי"ל, בפסוק ג' כתוב 'ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ה' וגו', אומרים חז"ל, ורש"י מביא את הדברים, אמר לו משה לאהרן וכו' עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך, שנדב ואביהוא היו במדרגה גבוהה מהם, לכן השתמש משה לגבי אלעזר ואיתמר בלשון "הנותרים", לרמז שמבחינת האיכות הם מיעוט מן המרובה.

הרבי ה"בית ישראל" זי"ע אמר בשם ה"חידושי הרי"ם" זי"ע שדייק: שאחר כך כתוב 'אל תשת אתה ובניך אתך' וגו', ואילו בפעם השלישית כתוב 'ויודבר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בניו הנותרים' וגו', ולכאורה, למה בתחילה לא כתוב 'הנותרים', ורק לבסוף כתוב 'הנותרים'?

ותירץ: דהנה ידוע שבחטא העגל נענש אהרן, וכדכתיב 'ובאהרן התאנף ה' מאד להשמידו' - וברש"י" השמדה

דהא קיי"ל מלינין את המת לכבודו, ובודאי היה כבוד להם שיטפלו בהם אחיהם הכהנים, לזה תירץ רש"י שלא היה אפשר להמתין שלא לערבב את השמחה לפי שזה היום היה שמחה גדולה ונטל עשר עטרות.

ראשיכם אל תפרעו וגו' ואחיכם כל בית ישראל יבכו וגו': (יז)

מסביר הגה"ק רבי שלמה קלוגר זצ"ל: חז"ל אמרו שחייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, ולא עוד אלא שצריך לקבל את הרעה בשמחה. ואולם בכל זאת יש הבדל בין טובה לרעה: כי כאשר טוב לו לאדם צריך כל אחד לשמוח בשמחתו, אבל כאשר רע לו - רק האדם לבד צריך לקבל את הרעה בשמחה, אבל שאר האנשים צריכים להצטער בצרתו של חברם. וזה שאמר ה' לאהרן: אתם בעצמכם 'אל תפרעו ובגדיכם לא תפרעו', כי תקבלו את הרע בשמחה, אבל "ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השריפה!" חס וחלילה להם לקבל בשמחה את רעתכם ...

הרבי ה"אמרי אמת" זי"ע שאל בשם אביו ה"שפת אמת" זי"ע: מהו הלשון 'יבכו' בלשון עתיד? ואמר: שהכוונה היא על מעשה זמרי, דכתיב התם 'והמה בוכים פתח אהל מועד [במדבר כה ו], היינו שאילו היו נדב ואביהוא בחיים, כי אז לא היו מגיעים למעשה זמרי. וזהו 'יבכו', שע"י מיתת נדו"א יהיה אח"כ כבי של - והמה בוכים, וזהו ה'יבכו' שנכתב כאן בלשון עתיד.

יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך כבאכם אל אהל מועד וגו' חקת עולם לדתיכם: (יט)

במדרש: ה"ה"ד 'פקודי ה' ישרים משמחי לב'. פירש הרבי ר' בונם מפשיסחא זי"ע: דהרי אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, ולמה נאסרה עליו שתיית יין? הרי יין גורם לשמחה ויין ישמח לבב אנוש? אלא הענין הוא, כי הכהן כשנכנס לעשות עבודת ה' לפניו ולפני ולפניו צריך לקבל רגשות של חדוה וגיל משמחה של מצוה. תורת ה' צריכה להיות מקור השראתו ומעיין שמחתו. וזה שהוא מקיים מצות ה', 'יין ושכר אל תשת', צריך למלא את לבו שמחה. 'פקודי ה' - משמחי לב'.

בזוה"ק מקשה למה אסור שתויי יין לכנוס, הא כתיב 'עבדו את ה' בשמחה' וכתוב 'ויין ישמח לבב אנוש'?

כשנתכפרה העבירה ממילא המשחית כלה ונאבד, וזה שאמר הכתוב 'ואת שעיר' – היינו המשחית 'החטאת' – שנעשה מן העבירה, 'דרש דרש משה' – וע"י שדרש ואמר להם ד"ת ומוסר – 'והנה שורף' שנשרף ונאבד השעיר, כי נמחל להם העבירות.

הרבי ה"בית ישראל" זי"ע אמר על הא דאיתא בגמרא קידושין: חצי התורה בתיבות דרש מכאן ודרש מכאן. יש לומר הכוונה דאפילו אם דרש חצי התורה, ויכול לחשוב שכבר דרש חצי התורה וזה דבר חשוב מאד, ע"כ רומזים לו דרוש מכאן – שימשיך לדרוש מכאן.

במסכת סופרים [פ"ט ה"ב] איתא: דרש דרש חצי תיבות של תורה, 'דרש' בסוף שיטה, 'דרש' בראש שיטה.

וביאר בפירוש "נחלת יעקב" על מסכת סופרים וז"ל: דרש הראשון צריך לכתוב בסוף השיטה [השורה], ודרש השני בראש השיטה [בתחילת השורה שאחריה] וכו', להודיע לאדם שאין קץ וחקר לדרשות התורה וסודותיה, כשהשלים האדם הדרש והוא חושב שכבר השלים ההשגות ובא עד סוף תכונותם, חוזר ומתחיל בראש, לכן מלת 'דרש' הב' בתחילת שיטה שלאחריה, לרמז שהוא מתחיל בראש.

מדוע לא אכלתם את החטאת במקום הקדש וגו': (יז)

הקשה הרבי ה"לב שמחה" זי"ע: היכן היה משה רבינו עצמו, מדוע לא היה שם להשגיח, הלא כל הימים היה הוא האחראי ולהיכן הלך? וענה בפשטות: משה הלך ללוית נדב ואביהוא, שהלא אהרן ובניו הנותרים היו אסורים לצאת והוא היה דוד שלהם, ובדאי נזהר שלא להיטמא והלך מרחוק, אבל ברור שהשתתף בהלויה ולכן לא היה נוכח בשעת שרפת החטאת. כשאמרו זאת לפני אחיו הרבי ה"פני מנחם" זי"ע נהנה מאד ואמר: אחי, הרבי ה"לב שמחה" זי"ע, היה גאון באמירת דברים נפלאים כאלו, ואף אני אענה חלקי מעין זה:

כתוב אחר שריפת נדב ואביהוא "וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'", המפרשים מתקשים מדוע כתיב "יבכו" לשון עתיד? יש שאומרים, שבאבדת צדיק – ככל שהזמן מתרחק מרגישים יותר בחסרונו, ולכן "יבכו" לשון עתיד. אני פירשתי פשוט, הרי היה זה

זה כילוי בנים. ומש"ר התפלל בעדו, אולם לאחר שמתו נדב ואביהוא, עדיין לא ידע משרע"ה אם אכן הצליח לפעול בתפילתו לפחות על שאר הבנים שישארו לחיות, ולכן לא יכל לכתוב בניו 'הנותרים', כי לא ידע האם הם באמת נותרו, אבל אחר כך, לאחר שנאמר לאהרן ובניו פרשת שתויי יין, ונאמר שם 'יין ושכר אל תשת אתה ובניך' – כבר הבין משרע"ה שהם ישארו לחיות, דאל"כ לא היה מצוה אותם על כך. ובפרט שהפסוק מסיים שם בברכה: 'ולא תמותו', ולכך כעת הוא כבר יכל לכתוב 'הנותרים'.

הרבי מסוכצ'וב ה"אבני נזר" זי"ע אמר שזה מובן עפ"י מאמר חז"ל: 'לשאר עמו' למי שמשים עצמו כשיריים, היינו, שאלעזר ואיתמר היו בעיני עצמם כנותרים, כשיריים.

דרש דרש משה: (י טז)

איתא בגמ' (קידושין ל.) חצי התורה באותיות דרש מכאן ודרש מכאן. ואמר הרבי ה"בית ישראל" זי"ע בשם הרה"ק ה"ישמח משה" זי"ע, שבא לרמז, שאפילו אצל משה רבינו שלמד כל כך הרבה בכל זאת זה רק חצי מהתורה, ועדיין לא הגיע ליותר מחצי.

כתב בספה"ק "דגל מחנה אפרים": חצי התורה – כלומר כוונותיה של התורה וכל היקפה נתגלו במילואן רק ב"דרש דרש" בתורה שבעל פה, ובלעדי תורה שבע"פ היתה לנו רק חצי תורה.

עוד כתב שם: כי הנה איתא מהאר"י ז"ל שלימוד התורה צריך להיות בעיון רב, בקושיות ובתירוצים, כי על ידי זה ששואלים קושיות ומיישבים אותן משברים הקליפות וממתיקין הדינים. וזהו מאמר הכתוב 'ואת שעיר' - היינו רמז לקליפות, כמ"ש 'ושעירים ירקדו שם', הנה העצה נגדם היא, 'דרש דרש משה', משה הוא בחי' דעת, כלומר לדרוש ולעסוק בתורה מתוך דעת, בקושיות ובתירוצים, 'והנה שורף', על ידי זה נשרפים ונבטלים כל הקליפות.

הרה"ק ה"דרכי תשובה" זי"ע מביא בשם אביו הרה"ק המוהר"ש זי"ע: עה"פ 'ואת שעיר החטאת דרש דרש משה והנה שורף', כי הנה ידוע שע"י עבירות שאדם עושה נבראו משחיתים והם נקראים 'שעירים', אמנם

היום הזה של ר"ח ניסן הוא יום גדול ומתנוצץ בו אור הגאולה כדאי' בגמ' שאותו היום היתה שמחה לפני הקב"ה כיום שנבראו בו שמים וארץ.

וישמע משה וייטב בעיניו: (י כ)

הרה"ק רבי נתן דוד משידלובצה זי"ע שהה פעם אחת בשבת אצל הרה"ק רבי חיים מצאנז זי"ע: בשעת עריכת השו"ט ביקש ממנו הרה"ק מצאנז שיאמר דבר תורה. הרה"ק משידלובצה היה במבוכה, לא חפץ לעבור על דברי הרבי מצאנז, וגם קשה היה לו להגיד תורה על שולחן רבו. וחפץ לצאת ידי שניהם: לומר, ולא לומר. פתח את פיו ואמר: 'וישמע משה וייטב בעיניו' – מהי ההדגשה של 'וייטב בעיניו', לדעתי ההסבר הוא: תמיד היה משה המגיד תורה ואהרן השומע, אולם עכשיו כש'וידבר אהרן אל משה הן היום...' היה משה השומע, 'וישמע משה וייטב בעיניו', כי ראה שטוב יותר לשמוע דברי תורה מאשר לומר בעצמו, ובדבריו המחוכמים יצא ידי שניהם.

הרה"ק ה"שועות משה" זי"ע מויד'ניץ אמר: משה רומז לתורה הק', עדה"כ 'זכרו תורת משה עבדי', הרוצה לשמוע ולהבין בתורת ה', צריך לקיים "וייטב בעיניו", להיטיב את קדושת העינים להיות עוצם עיניו מראות ברע.

בספר "זכותא דאברהם" הביא שהיהודי הק' מפשיסחא זי"ע בנעוריו היה מלמד בכפר אחד לתלמיד ששמו "משה". לאחר כמה שנים נחלה אותו תלמיד על עיניו, ואביו הלך לדרוש ברופאים שלא יכלו למצוא עבורו רפואה. לימים שמע כי היהודי הק' שהיה המלמד של בנו נעשה רבי, ונסע אליו עם בנו לקבל ברכתו. כאשר נכנסו התחיל היהודי הק' לדבר עם התלמיד בפלפולה של תורה, וכאשר סיים את פלפולו פנה אליו ושאלו: "משה דו הערסט", כאילו שואל אם הבין את דבריו. השיב התלמיד ואמר הן. נענה היהודי הק' זי"ע ואמר: אם כן הרי כתוב 'וישמע משה וייטב בעיניו', אם שמעת כראוי צריך להיות לך הטבה בעיניים! וכדבריו כן היה, מיד התחיל לראות בעיניו כאחד האדם.

ברש"י: וישמע משה, הודה ולא בוש לומר "לא שמעתי" אלא אמר "שמעתי ושכחתי".

בראש חודש ניסן שאסור בהספד ובתענית, ויש שפוסקים כל חודש ניסן, ולא יכלו לעשות הספד כראוי לאותם צדיקים ולכן כתוב בלשון עתיד, עוד נעשה עליהם הספד אחרי ניסן ואז יבכו, ודפח"ח.

וידבר אהרן אל משה וגו' ותקראנה אותי כאלה וגו' הייטב בעיני ה': (י ט)

ביאר הרה"ק ה"יסוד העבודה" מסלונים זי"ע: שכה אמר אהרן למשה, הן אמת כי על פי דין היה לי לאכול, אבל מעלה נוספת יש בעבודת ה' והיא לא לחשוב רק האם מותר לי לאכול מאכל פלוני... ללכת למקום פלוני... לעשות מעשה פלוני... אלא בכל ענין יחשוב האם ייטבו הדברים בעיני ה', - 'וישמע משה' מששמע משה את דבריו 'וייטב בעיניו' דרך זו הוטבה בעיניו.

הרבי ה"בית ישראל" זי"ע אמר בשם הגאון רבי אליעזר גורדון זצ"ל מטעלז: מה הלשון "כאלה" היה צריך לומר "אלה"?

ואפשר להסביר לפי דברי חז"ל (קדושין לב) הרי שהיה אביו עובר על דברי תורה אל יאמר לו אבא עברת על דברי תורה אלא אומר לו, אבא מקרא כתוב בתורה כך. והרמב"ם (הל' ממרים כ"ו י"א) מבאר דברי הגמ' שעליו לשאול את אבא שאלה בדומה לזו, איך כתוב בתורה ועי"ז יבין האבא שעשה שלא כהוגן, והוא הדין אם טעה האב.

וזה המובן כאן, אהרן ראה שמשה טעה בהוראה זו, ושאל אותו שאלה בדומה לזו 'כאלה' מזה הבין משה שטעה, והודה ששמע ושכח או שטעה כמבואר בתורת כהנים ודו"ק.

עו"א: הנה איתא ב"רמתים צופים" בשם הרבי מלובלין זי"ע: דלכאורה מה היתה סברת משרע"ה שלא חילק בזה, אלא שכאן מיירי בחטאת ראש חודש ואיתא [חולין ס:]: אמר הקב"ה הביאו כפרה עלי שמיעטתי את הירח, ולעתידי לבוא יתוקן פגימת הלבנה כמו שהיתה קודם מיעוטה וכמו כן משרע"ה בר"ח הראשון להקמת המשכן רצה לתקן הדבר וממילא לא יצטרכו להביא שוב חטאת דר"ח, וממילא דהחטאת הזו היא נמי קדשי שעה עכ"ד הרבי מלובלין זי"ע.

ואמר הרבי הב"י זי"ע: שאיתא בספרים שהו"א של הגמרא היא ג"כ אמת, ובשם הרבי ר' בונם זי"ע איתא שצריך להתייגע על הו"א שבגמרא כי הוא ג"כ אמת, ועאכו"כ שכן היא ההו"א של משרע"ה, ומזאת ההו"א,

איתא בחז"ל 'לאמור אליהם' – לאלעזר ואיתמר, שיאמרו לבני ישראל.

אומר הרבי ה"בית ישראל" זי"ע: שאפשר שהכוונה היא על מה שסיים קודם לכן, 'וישמע משה וייטב בעיניו', ואיתא בתורת כהנים הודה ולא בוש לומר לא שמעתי, וזה מה שכתוב כאן, 'לאמור אליהם' – 'דברו אל בני ישראל', שאת הכלל הזה יראה ללמד לכל בני ישראל, שאין להתבייש בדבר שלא יודעים או שוכחים אותו.

דבר פלא כותב הרבי ר' יהונתן זצ"ל בספרו "יערות דבש" [דרוש ד]: לפי האמת, האריה טהור וכשר הוא, שאם לא כן איך הוא הוכשר להיות מד' פנים שבמרכבה? אלא ודאי שמעיקרו צריך היה האריה להיות כשר, אלא שהתורה פסלה את האריה לאכילה, משום שאוכל כל מיני חיות טמאות ומתפטם באיסור. והאמת שכ"כ הרמב"ם ז"ל בספרו "מורה נבוכים".

אמר הרבי ה"פני מנחם" זי"ע: זאת החיה אשר תאכלו, בכל דבר יש חיות הש", ואי' בשפת אמת זאת החיה אשר תאכלו שהמאכלים המותרים מסוגלים לחיות של בני ישראל, והאסורים הם להיפך שמטמטים לבו של אדם. כשאוכלים בקדושה מגיעים אל החיות, וכך הוא גם בעינים אחרים, לכל אחד יש את החלק הראוי לו, ומה שאינו לחלקו לא טוב עבורו, ובאם עושים לש"ש הוא דבר נעלה.

כל מפרסת פרסה ושסעת שסע פרסת מעלת גרה בבהמה וגו': (יא ג)

בשם הרה"ק המוהרי"ד מבעלזא זי"ע: שלא די לאדם במה שנותן בעצמו נדבתו בעין יפה, רק צריך בעצמו לילך לקבץ נדבות לאחרים. ולזה מצינו בתוה"ק שני סימנים טהורים: "מעלה גרה ומפרסת פרסה", לרמז שכל אדם שרוצה להיות בבחינת "טהור גברא" עליו לקחת ב' סימנים להיות "מעלה גרה" היינו להעלות בעצמו מכיסו הגירה, וגם צריך להיות "מפרסת פרסה" לילך ולקבץ מעות להחיות נפש כל חי.

הרה"ק מקאמרנא זי"ע בספרו "היכל הברכה" כתב: שמעתי ממורי דודי רבינו הקדוש רצ"ה מזידיטשוב,

בספר "דבש וחלב" מביא שהקשה בעל הקרבן העדה מן הירושלמי בחגיגה ששם נאמר שגדולתו של רבי יהודה נשיאה היתה, שלא בוש לומר "לא שמעתי". משמע איפוא אשר לא שמעתי הוא בוש יותר גדולה מן שמעתי ושכחתי, יען שכחה הוא דבר שכיח אצל בני אדם, אבל לא שמעתי הוא כעין מזיד, שמראה שלא למד, ולכן גדולה מעלת רבי יהודה נשיאה באומרו לא שמעתי, אבל אצל שמרע"ה יען שמע את תורתו מפי הגבורה, וידוע מאמר חז"ל אלמלי היינו לומדים מפי הגבורה לא היינו שוכחים, לכן עבור משה היתה בוש יותר גדולה לומר שכחתי, מאשר לומר לא שמעתי ואמר בכל זאת שכחתי.

וידבר ה' אל משה ואהרן לאמר אליהם: (יא א) דברו אל בני' לאמר זאת החיה אשר תאכלו וגו' (יא ב):

שואל הרה"ק ה"קדושת לוי" זי"ע: יש להבין אומרו 'לאמר אליהם' מה ענינו, הלא אמר אחר כך בפירוש 'דברו אל בני ישראל'?

וכתב לבאר כי מצינו אצל משרע"ה שאמרה מרים 'האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העבריות', ופירש"י ז"ל מלמד שהחזירתו על מצריות הרבה וכו' לפי שהיה עתיד לדבר עם השכינה אמר פה וכו'. והנה לעתיד לבוא יהיו כל ישראל נביאים ובמדרש אי' שלעתיד לבוא ילמדו ישראל תורה מפי הקב"ה – א"כ מטעם זה צריכים להזהר מלאכול מאכלות אסורות המולידים תכונות רעות בנפש האדם – ע"ד שכתב הרמב"ן ז"ל, הטעם שאסרה התורה אכילת עופות טמאים ושקצים ורמשים, כי הם מולידים טבע אכזריות בנפשו של האדם, וישראל צריכים להיות להם מדת החסד, על כן נאסר להם לאכול כל המאכלים האלו – כי איך שייך שפה האוכל דבר טמא יהיה נדבר עם הקב"ה ויקבל תורה מפיהו.

וזהו רמז הכתוב שמזהיר את ישראל שלא לאכול העופות הטמאים 'וידבר ה' וגו' לאמר אליהם', היינו שעתיד לומר ולדבר אליהם, לכל אחד ואחד לעתיד לבוא, לזאת 'דבר אל בני ישראל לאמר זאת החיה אשר תאכלו' וגו', כלומר מטעם זה יש להם להזהר מלאכול מאכלים טמאים המולידים תכונה רעה בנפש האדם, כי אין יתכן שפה שעתיד לדבר עם הקב"ה יאכל דבר טמא.

בגמרא פסחים מצינו: א"ר יהושע ב"ל לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו שהרי עקם הכתוב שמונה אותיות ולא הוציא דבר מגונה שנאמר מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה.

שאל המגיד מדובנא זצ"ל: והרי מצינו בכתוב פעמים רבות "טמא הוא לכם" וכדומה? ומתרץ כדרכו במשל: על יד ביתו של רב הקהילה היה גר יהודי עשיר שנקרא בפי הקהל "זיינויל המגושם", פעם הגיע יהודי לחפש את זיינויל ונכנס בטעות למעונו של הרב ושאל היכן גר זיינויל? אמר לו השמש, אתה מחפש את 'זיינויל המגושם', הוא גר בבית הסמוך. שמע הרב את דבריו והעיר לו, מדוע הנך קורא לו כך, הרי אתה 'מכנה שם', לימים, הציעו לרב שידוך עם אותו זיינויל, אמר הרב, וכי אני אעשה שידוך עם זיינויל המגושם? שאל השמש את הרב, הרי בזמנו הרב גער בי על שקראתיו בכינוי זה, וכעת הרב בעצמו קורא לו כן? הסביר לו הרב, מדוע לא תבין, בזמנו לא היה צורך בהוספה של הכינוי הזה, אבל כעת, כשבאים להציע לי להשתדך עמו אני צריך לדבר בגנותו כדי להסביר שאין זה שידוך מתאים בעבורי.

כן הדבר בתורה, בשעה שסיפרו על בעלי החיים במבול, אין צורך להזכירם בלשון טומאה, אולם כאשר רצתה התורה להזהיר את ישראל שלא יאכלו את המינים הטמאים, היה צריך להזכירם במפורש ובמדויק.

בגמרא [חולין נט.]: דתני דבי רבי ישמעאל ואת הגמל כי מעלה גרה הוא שליט בעולמו יודע שאין לך דבר מעלה גרה וטמא אלא גמל לפיכך פרט בו הכתוב 'הוא'. אומר המהרי"ץ חיות: נ"ב הכוונה שהתורה נתנה בזה סימנים שהיא מן השמים אחרי אשר האנשים חוקרים בכל מטמונות הטבע, ונמצאים בכל עת במדינות חדשות בריות גדולות וחיות נפרדות אשר לא נודעו לקדמונים, ובכל זאת לא מצאו עוד בהמה נפרדת או חיה אשר תהיה מעלת גרה לבד זולת הגמל, ומפרסת פרסה זולת החזיר. ולפיכך פרט הכתוב להודיע שרק הוא השליט בעולמו ויודע כל יצוריו שרק אלו המפורשים בתורה לבד המה בעלי סימן אחד ולא יותר, וזה אין ביכולת אדם להחליט וזה אמת. וראיתי כעין זה לחכם אחד לפרש הך [לקמן ס:] וכי משה רבינו קניגי ובלסטרי הוה, מכאן תשובה לאומרים אין תורה מן

שפעם אחד אמר בדרך הלצה וצחות: שסימני טהרה של בהמה טהורה, הוא אותן האנשים שהולכים רוב ימיהם אחר עסקי מעשה הבהמה, דהיינו שהאדם הרי הוא 'מעלה גרה', שמעלה את המעות שלו המכונה בשם 'גרה' [מלשון הכתוב עשרים גרה השקל] שנותן אותם לצדקה וחסד, וגם שהוא 'מפריס פרסה', מלשון הכתוב [ישעיה נח ז] 'פרוס לרעב לחמך', דמקרבא הנייתא, אלו שני סימנים הם סימני טהרה לאנשים פשוטים, ואם חסר אחד טמא, "אויב האט עהר נישט איינע פין די צווי סימנים טויגט נישט", ודי בזה להזהיר.

הרבי ה"פני מנחם" זי"ע שואל: מה השייכות של פרשה זו לשמיני למלואים, לתורת כהנים, אלא דאי' בשל"ה הק': הקדושת הגוף היא ג"כ מדריגה גדולה, מאכלות אסורות היינו קדושת הגוף, שלא להסתפק בקדושת הנפש בלבד, רק צריך גם קדושת הגוף, מה שהאדם אוכל זהו חיותו, וי"ל שזו השייכות מאכלות אסורות לקדשים.

אך את זה לא תאכלו וגו' את הגמל כי מעלה גרה הוא וגו' טמא הוא לכם: (יא ד)

כותב ה"כלי יקר": יש להבין למה הזכיר – כאן ובשאר בהמות טמאות – את סימן הטהרה שבו, 'כי מעלה גרה הוא', ורק אחר כך את סימן הטומאה 'ופרסה איננו מפריס', לכאורה היה לו לומר רק את הסימן טומאה 'כי פרסה איננו מפריס' אשר על כן אסור באכילה. וכתב לבאר כי באמת זהו הסימן טומאה הגדול ביותר, כאשר הטמא מראה את סימן הטהרה שבו, כמ"ש על עשו הרשע שנמשל לחזיר שפושט את טלפיו להראות עצמו טהור, כך היה שואל את יצחק אבינו ע"ה אבא איך מעשרים את המלח להראות עצמו כצדיק, וזו היא הטומאה החמורה ביותר, על כן במכוון אמרה תורה אצל גמל 'כי מעלה גרה הוא', כי הסימן טהרה שיש לו הוא עיקר סימן הטומאה שלו.

ואף שבאמת לא שייך שיהיה לגמל צביעות בזה, שהרי אינו יודע סימני טומאה וטהרה כלל, עם כל זה מאחר שיש לו טבע זה שמראה את הסימן טהרה שיש לו ובאמת הוא טמא, הנה זה גורם להוליד גם באדם האוכלו תכונה רעה זו, לכסות מידותיו הרעים ולהיות צבוע, לרמות עיני הבריות שיטעו בו לחשוב שהוא טהור, על כן אסרתו תורה.

השמים.

להם אהבתם בפיהם ובלשונם אבל לבם בל עמהם כלל, הנה אנשים אלו אוחזים במדת החזיר, שפושטים טלפיהם להראות עצמם ככשרים כמו החזיר שמראה בחיצוניותו שהוא טוב כושר, וזו מדה רעה ביותר המעכבת את הגאולה, שאין בן דוד בא עד שיטהר החזיר, כלומר עד שיהא מעלה גרה, היינו שלא יראה מבחוץ סימן טהרה ותוכו יהיה טמא, אלא יהיו פיו ולבו שוים, אז תבוא הגאולה.

בספר "שיח הפרשה" כתב ליתן טעם מדוע החזיר ישתנה להיות מותר, וי"ל לפי המסופר שפעם אמרו לה"חידושי הרי"ם" זי"ע על אדם אחד שהוא צבוע, וכל מה שעוסק בתורה ומצוות הוא רק כדי להתחזות טוב. והשיב להם ה"חידושי הרי"ם" זי"ע: גם לזה יש מעלה, כי אם הוא בחר לצבוע את עצמו דוקא בצבע הזה, אות הוא שמבין כי זאת היא הדרך הרצויה... ובדרך זו י"ל, אם החזיר פושט את טלפיו ואומר ראו שאני טהור, כנראה מוצא חן בעיניו להיות כשר, לכן לעתיד לבוא אכן יהיה טהור.

כל אשר לו סנפיר וקשקשת וגו' תאכלו: (יא ט)

הרה"ק מסקווירא זי"ע אמר בשם ה"נפש דוד": שדגים רומזים על תלמידי חכמים, כי כשם שהדג חיותו במים כך ת"ח כל חיותם מהתורה שנמשלה למים, ועל זה אמרה תורה 'כל אשר לו סנפיר וקשקשת תאכלו' – היינו כי הסימן טהרה לתלמיד חכם הוא כאשר עוסק בתורה לשמה, בהצנע לכת, ולא בשביל להתפאר לעיני הבריות, וזהו הרמז 'כל אשר לו סנפיר' – נוטריקון שונא פאר, ששונא לימוד כזה שהוא להתפאר, 'וקשקשת' – היינו כמו כס כסת, היינו שמכסה ומצניע עצמו כיס בתוך כיס, שלא יתראה לימודו החוצה, הנה אלו הם סימני טהרה.

הרבי ה"לב שמחה" זי"ע כותב: בגמרא כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר וכו' ולכתוב רחמנא קשקשת ולא לכתוב סנפיר א"ר אבהו וכן תנא דבי ר' ישמעאל יגדיל תורה ויאדיר, בפשטות נראה שגם בתיבה אחת של תורה אפשר להגדיל תורה ולהאדירה, ואולי הכוונה גם שבאכילת דגים יכול כל אדם להגדיל תורה ולהאדירה, שולוא נתייחד בתורה סנפיר לסימן טהרה לא הי' בדגים אלא סימן טהרה אחד, קשקשת, והיה מקיים רק ציווי אחד, לכן הוסיף הכתוב גם סנפיר לסימן כדי

בגמרא [חולין ס:]: מנין היה משה רבינו בקי בשמותם ובמהותם של הנבראים, ומתרצת הגמרא: מכאן תשובה לאומר אין תורה מן השמים. וכן איתא בספרי. המלבי"ם זצ"ל מבאר את דברי חז"ל ז"ל: רצונו לומר, שפה נמצא מופת שהתורה היא אלקית, שנתן כלל שרק מפריס ומעלה גרה יאכל, וחשב בפרשת ראה עשרה מינים שיש להם שני סימנים, ושלשה מינים שהם מעלה גרה לבד, ומין אחד שהוא מפריס פרסה, וחכמי דור דור חקרו ודרשו על כל מיני בעלי חיים הנמצאים בכל חלקי עולם ולא מצאו אף מין אחד זולת אלה שיהיו לו שני סימנים או סימן אחד, וזה מופת כי אלקים ראה ויספרה הכינה וגם חקרה. עכ"ל.

ואת הארנבת כי מעלת גרה הוא ופרסה לא הפריסה טמאה הוא לכם: (יא ו)

מפרשי התורה חקרו מדוע כתבה התורה 'ארנבת' בלשון נקיבה ולא 'ארנב' לשון זכר, וכמו שאר חיות שנכתבו כולם בלשון זכר.

האבן עזרא והחזקוני כתבו: כי אין במין הארנבת רק נקבות ולא זכרים, על כן דברה התורה בלשון נקבה. ורבינו יהודה החסיד ז"ל בספרו "ספר הגימטריאות" שהארנבת היא חודש אחד זכר, וחודש אחד נקיבה, וכן כתב האבן עזרא בפירושו השני ע"ש, ועוד יש באחרונים.

ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא (יא ז):

בספרים מביאים וכן ה"אור החיים" הק' זי"ע בשם "מדרש חז"ל": למה נקרא שמו חזיר – שעתידי הקב"ה להחזירו לישראל להיתרו הראשון.

והקשו בעלי הפלפול: אם כן ייחשב החזיר לדבר שיש לו מתירין, כי בכל יום אנו מצפים למשיח שיבוא, ומדוע החזיר בטל בשישים?

ומתרצים, שהכוונה היא שהחזיר ישנה את טבעו ויהפך ל"מעלה גרה", ולכן חתיכת איסור זו שבקדרה שהיא מן החזיר ש"אינו מעלה גרה" אין לה מתירין. ועיין ב"תורה תמימה" שמערער על אמרה זו באומרו שאין כזה מדרש והפירוש הוא אחר לגמרי עיי"ש.

ה"בת עין" כתב לבאר הענין על דרך מוסר: כי יש בני אדם המראים עצמם לאחרים כאנשים טובים, ומראים

החזקוני והריב"א ועוד מפרשי התורה העירו על מה שהזכיר הכתוב רק את בת היענה ולא את ה'יענה' עצמה, שהתורה לא הוצרכה לאסור את האם – היא היענה, מפני שבשר היענה קשה כעץ, כי היא אוכלת ברזל, ועל כן אינה ראויה לאכילה, ולכן הזכיר הכתוב את בת היענה, כי רק הבת הצעירה עדיין ראויה לאכילה.

ואת החסידה: (יא יט)

בגמרא אמר רבי יהודה זו החסידה זו דיה לבנה. למה נקרא שמה חסידה שעושה חסידות עם חברותיה. אומר ה"חידושי הרי"ם" זי"ע: לפי הרמב"ם כל עוף טמא אכזר הוא מטבעו. אם כן מדוע נחשבת החסידה בין העופות הטמאים? אלא שדייקו חכמינו ואמרו "עם חברותיה", שעושה חסידות רק עם חברותיה. במידת החסד צריך לנהוג לא רק על החברים אלא עם כל הנבראים. ומי שנוהג חסד רק עם חבריו יש בו ממידת האכזריות וזה סימן טומאה.

כתב ה"עברא דדשא": דברי ה"חידושי הרי"ם" זי"ע הם יסוד גדול, ללמדנו שמי שעושה חסד רק עם רעיו וידידיו, אין זה אלא חסד עם עצמו לטובתו ולהנאתו, כי הוא רוצה להיות בחברת אנשים וציבור שמגובש בעזרה הדדית, ואין זה אהבת ישראל אלא אהבת עצמו, וחסד זה אין כוונתו טהורה.

ומ"ש בנוסח תפלת הרבי רבי אלימלך זי"ע 'שנראה כל אחד מעלת ח ב ר י נ ו', אין בזה סתירה לדברי החי' הרי"ם זי"ע, כי דייקא ענין ראיית המעלות שייך יותר בחברים ובאנשים הקרובים, וגם עלול יותר להגיע לחיכוכים ומריבות עם הקרוב אליו. וה"ה לגבי נתינת צדקה שקרוביו ועניי עירו קודמין, שזה רק לגבי דין 'קדימה', אבל המהות של מצות חסד הוא אהבת ואחדות ישראל, וזה אינו דווקא לקרובים וידידים, אלא לכל איש אשר בשם ישראל יכונה, ואפילו אלו שאין דעותיהן שוות עמו, כי הרי כל נפשות ישראל נקראו בנים למקום, ואדרבה כשאדם עושה חסד לא רק עם חבריו, זהו כור המבחן האמיתי מהו פנימיותו וכוונתו בעשיית חסד, שהרי החסד האמיתי נמדד כשאינו לאדם טובת הנאה מכך.

הרה"ק מליסקא זי"ע בספרו "אך פרי תבואה" כותב: י"ל ע"ד רמז, דהנה ראיתי כמדומה לי בספר "נגיד

שבאכילתו יקיים הציווי בשני סימנים, וזה שאמר יגדיל תורה ויאדיר שיכול האדם להגדיל תורה ולהאדיר באכילת דגים שבהם ציווי התורה בב' סימני הטהרה, וכמו שבלאו דלא תטמאו פירש"י לעבור עליהם בלאוין הרבה כך גם הוסיף בסימני טהרה להגדיל תורה ולהאדירה, ואפשר שזה גם הטעם שאנשים גדולים וצדיקים היו מדקדקים לאכול דגים כדי להגדיל תורה ולהאדירה באכילתה.

ואת אלה תשקצו מן העוף וגו' את הנשר ואת הפרס וגו': (יא יג)

הרה"ק ה"דברי ישראל" זי"ע ממוזד'יץ מפרש בדרך רמז: אין עוף אלא תורה, על זה אמר הכתוב: אלה הדברים תתעבו ותשליכו מן לימוד התורה, 'את הנשר' רמז שלא ילמד תורה בגיאיות, נשר רומז לגאווה כמ"ש 'אם תגביה כנשר', 'ואת הפרס', שלא ילמד על מנת לקבל פרס. וזה הרמז במשנה: כל עוף הדורס טמא, לפי מה שאמר הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זי"ע: 'מודה אני לפניך ששמת חלקי מיושבי ביהמ"ד ולא מיושבי קרנות', רומז למי שיושב ולומד בביהמ"ד עם קרניים, ויוצא מן הלימוד כשור המזיק. וזה הכוונה כל עוף הדורס טמא, שאחר הלימוד דורס ורומס, טמא. וזה ג"כ 'כוס וינשוף' - ופרש"י הצועקים בלילה ויש להם לסתות כאדם, רומז לאותם אנשים שהם בבחינת איסתרא בלגינא קיש קיש קריא הלומדים בלילה, וצועקים להשמיע לבני אדם ולהראות לאחרים, שיש להם לסתות כאדם – אולם הם 'כוס וינשוף'.

ואת הדאה ואת האיה למינה: (יא יד)

'ואת הדאה' – היא ראה האמורה במשנה תורה (פרשת ראה יד יג). ולמה נקרא שמה ראה – שרואה ביותר. תנא: עומדת בבבל ורואה נבילה בארץ ישראל (חולין סג.).

אומר הגאון ר' זלמן סורוצקין זצ"ל בספרו "אזנים לתורה": כשרון גדול הוא לראות מרחוק, אבל מכיון שהיא משתמשת בו לראות "נבילה" ובפרט בארץ הקודש, הרי נמנית על העופות הטמאים, רמז לאנשים הרואים "נבילה" בארץ ישראל, כשהם בעצמם עומדים ב"בבל", ואינם באים לשבת בארץ ישראל לעזור לאלו העוסקים במצוה רבה זו, שאין דעת התורה נוחה מזה ודפח"ח.

ואת בת היענה וגו': (יא טז)

שאלו את רבי אברהם אבן עזרא: עכבר שנפל לדבש מה דינו? והשיב במליצה: "פרשנו" – ר"ת "פרשנו רעבתן שבדבש נתבער ונשרף" – שמשפט זה נקרא ישר והפוך מלמעלה למטה ומלמטה למעלה...

אלה הטמאים לכם וגו': (יא ל)

שואל רבינו בחיי: מדוע הזכיר רק שמונה שרצים הטמאים, והנחש אינו בכללם, והלא היה מן הראוי שיהיה נחש טמא ומטמא, כי הוא שורש הטומאה והזהמא כידוע מן נחש הקדמוני, ולמה לא הכניסו הכתוב בכלל השרצים הטמאים?

אבל הענין הוא מכללי דרכי התורה שכל נתיבותיה שלום, שלא רצתה לטמא הנחש במגעו, שאם כן היה אדם נמנע מלהורגו כדי שלא יטמא, ומזה הזכיר 'כל הולך על גחון' – שהוא הנחש, 'והולך על ארבע' – שהוא עקרב, 'ומרבה רגלים' – שהוא הנדל, מפני שהן בריות מזיקות לבני אדם בארס שלהם, ויש בהם מחליאות ויש בהם ממותות, והזכיר בהם 'לא תאכלום כי שקץ הם', לא אסר כי אם האכילה אבל טהר את המגע, משא"כ בשמונה שרצים שאין להם ארס כלל.

וכל כלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא: (יא לג)

אומרי הרבי מקאצק זי"ע: הטעם שכלי חרס מטמא רק מתוכו, ואין לו טהרה במקוה, וכלי ממתכת מטמא מגבו ויש לו טהרה במקוה, כי כלי חרס נעשים מעפר שאין לו ערך רב, כל חשיבותו מתחילה משעה שנעשה כלי, על ידי תוכו, ולכן מטמא רק מתוכו, כי בלי זה זה חספא בעלמא. ואין לו טהרה במקוה, כי אבדה כל חשיבותו. אולם כלי מתכת יש לחומר חשיבות לפני שנעשה כלי, לפני שקיבל איזה תוך, ולכן מטמא מגבו, כי גם לחומר יש ערך וחשיבות מסויימת ולכן יש לו טהרה במקוה, כן גם באדם, אדם יסודו מעפר וסופו לעפר ככלי חרס כל חשיבותו היא מתוכו, מפנימיותו, ולכן מטמא רק מתוכו, ואם התוך נפסד ונתקלקל אין לו תקנה אלא שבירה, שבירת הלב 'לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה'.

אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור: (יא לו)

אמר הרה"ק רבי יחיאל מאיר מאוסטרובצה זי"ע: רמז לשיעור מקוה ארבעים סאה, כי "מי מקוה" עם המילוי,

ומצוה" שפעם אחת ראה רבינו האריז"ל שרבי חיים ויטאל זלה"ה כעס על אחיו הקטן שלמד עמו והכה אותו, וא"ל רבינו האריז"ל שלא טוב עושה בזה שאין לנעוס על שום דבר, ע"כ.

וזה שרמזה לנו התורה 'את החסידה' ע"ד אמרם ז"ל שעושה חסד עם חברותיה, 'והאנפה', דהוא לשון רוגז, הוא ג"כ טמאה, דהיינו אפילו בדבר שמכוון לעשות חסד עם חבריו ג"כ אין לנעוס, רק כמו שאחז"ל על האי תנא דתבר מנא תבירא לפנייהם שיהיה נראה להם כאילו הוא כועס אבל באמת לא כעס כלל. והוא דבר נכון מאוד.

ואפשר שזה היה החטא של מי מריבה, שאמרו חז"ל [ילקוט ראובני] שעל שבא לכלל כעס בא לכלל טעות. דהנה באמת כל המדות ברא השי"ת מפני שיש בהם צורך לעולם, ונוכל לכאורה לומר שמצוה ג"כ לנעוס על עוברי רצונו יתברך. אמנם באמת כאשר גילה לנו האריז"ל שגם בזה אינו טוב, רק להראות כאילו הוא כועס, לכן כיון שבא לכלל כעס באמת בא לכלל טעות שבאמת אין ראוי לבוא לכלל כעס לעולם כמשחז"ל [שבת לא]. שהלל מעולם לא הקפיד על שום דבר והיה ג"כ גלגול של משרע"ה ותיקן הכעס של משרע"ה.

ואפשר דלכן מצינו אצל הלל שבשלושה פעמים רצו להביא אותו לידי כעס ולא יכלו כדי לתקן הכעס של משרע"ה שקצף שלושה פעמים כמ"ש חז"ל [פסחים יז].

הרבנית אשתו של הרה"ק רבי ישעיה'לה מפראגא זיע"א היתה מאד "פרימע" וציערה אותו בזה. ופעם כשעברה את המידה אמר לה: כשהגבר הוא "פריים" ועושה לפניו משורת הדין קוראים לו חסיד, וכשהאשה היא יותר מדאי "פריים" קוראים לה חסידה, והחסידה היא מהעופות הטמאים...

וכל הולך על כפיו בכל החיה ההלכת על ארבע טמאים הם לכם וגו': (יא כז)

אומר הרבי ר' בונם מפשיסחא זי"ע: אלה שעושים את המצוות רק בידיהם בלי ראש ולב, בלי מוח ומחשבה אלא מהרגל ושיגרה, מצות אנשים מלומדה, הם בבחינת 'כל הולך על כפיו'...

והעכבר: (יא כט)

אך הואיל ואינו חפץ להאחז אך ורק בעץ החיים, אלא חפץ להאחז בעץ הדעת טוב ורע וליהנות משני עולמות גם יחד, אומר עליו הכתוב 'ונוגע בנבלתם יטמא'.

כל השרץ השרץ על הארץ שקץ וא לא יאכל: (יא מא)
בגמרא [ב"מ סד.]: תנא דבי רבי ישמעאל אמר הקב"ה אלמלא העליתי את ישראל ממצרים רק בשביל שאין מטמאים עצמם בשרצים.

הגה"ק רבי משולם איגרא זצ"ל מבאר כוונת הדברים: שהרי איתא בירושלמי ברכות [יג.] כשחוטאין הבריות מביט הקב"ה בשרצים ורמשים ואומר, מה אלו שאין בהם צורך אני מקיימן, ישראל שיש בהם צורך עאכו"כ. נמצא שזכות ישראל הוא בזה שאין צורך בשרצים ואעפ"כ מקיימן. יוצא שאם ישראל אוכלים שרצים – הרי אי אפשר לומר שהשרצים אין בהם צורך, שהרי כנגד מי שאוכלין יש בהם צורך.

נמצא שזה כוונת הגמרא: שבשעה שישראל היו במצרים היה קטרוג עליהם הללו עובדי ע"ז וכו', ואין בהם זכות לצאת, אלא שהביט הקב"ה בשרצים, ואמר אע"פ שאין בהם צורך אעפ"כ מקיימן, כש"כ כלל ישראל שפירשו עצמם משרצים, ממילא יש להם זכות לצאת ממצרים, וזהו ג"כ לשון "העליתי" מלשון מעלה שלהם.

כל הולך על גחון וגו': (יא מב)

בגמרא: וא"ו דגחון חציין של אותיות של ס"ת. הרבי ה"אמרי אמת" זי"ע אמר בדרך צחות: אדם מישראל שכבר למד חצי התורה, הרי הוא עלול להחזיק טובה לעצמו, לטפח בכרסו ולומר שישו בני מעי כי למדתי תורה הרבה, אומרים לו איפוא שיהיה שפל רוח לבל יטפח 'בכרסו' אלא ילך על 'גחון'...

אל תשקצו את נפשתיכם בכל השרץ השרץ ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם: (יא מג)

בגמרא: אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה. מטמא עצמו מלמטה – מטמאין אותו מלמעלה. מטמא עצמו בעוה"ז מטמאין אותו בעוה"ב. אומר המהר"ל: אין הפירוש שמן השמים מטמאין אותו, מרבים ומוסיפין על טומאתו, אלא שטומאה מועטת כאן – היא טומאה רבה למעלה. כי לפי זוהר קדושת

היינו: מ"ם, יו"ד, מ"ם, קוף, ו, ה, עולה בגימטריה שפ"ט, כמו "ארבעים סאה". ודו"ק.

ברש"י: 'אך מעין ובור מקוה מים' – המחוברים לקרקע, אין מקבלין טומאה. ועוד יש לך ללמוד, 'יהיה טהור', הטובל בהם מטומאתו. 'ונוגע בנבלתם יטמא', אפילו הוא בתוך מעין ובור ונוגע בנבלתם יטמא.

הרה"ק ה"דברי ישראל" ממודד'יץ זי"ע כותב וכ"כ ה"בית אהרן בליקוטים": וזהו אף שיש חשש לאכול או לשכב וכדומה עם החולה במיני חולאת רח"ל שלא יזיק לו, אעפ"כ הנה אנו רואין בחוש, הטבילה במקוה שטובלין בו כל אדם בריאים וחולים אינו מזיק חלילה, והוא כי מקוה אינו מקבל שום טומאה ושום נגע.

הרה"ק ה"באר יעקב" מנדבורנה זי"ע כתב שבאלו הדברים נרמז גודל ההתקדשות והפרישה מן התאוות, אשר עי"ז זוכה האדם להתרומם על כל הבריאה ועל כל המעשים. דהנה מבואר בספה"ק "שערי קדושה" שכל המידות הרעות שבאדם נובעות מן הארבעה יסודות אשר מהם נברא: אש, רוח, מים, עפר. ומיסוד המים נובעת התאוה לתענוגי הגוף. והאדם צריך להתגבר על כל המידות הרעות ולאחוז דווקא בהיפוכן, ובזה הוא זוכה לתיקונו.

וזה שאה"כ: 'אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור', כלומר האף אמנם שהאדם מורכב מארבע יסודות, ובכללם יסוד המים אשר ממנו נובעות התאוות הגשמיות, אך 'המחוברים לקרקע' – כאשר אם האדם זוכר תמיד את מאה"כ 'כי עפר אתה ואל עפר תשוב', וממילא נוקט נפשו בענוה ושפלות הרוח, עי"ז נשבר כח התאוה הבא מיסוד המים, וממילא 'יהיה טהור'.

וממשיך רש"י לרמוז עוד: 'ועוד יש לך ללמוד, יהיה טהור, הטובל בהם מטומאתו' – רצ"ל לא רק שהגובר על תאוותיו ומשברן נעשה טהור בעצמו, אלא שהוא אף מטהר את האחרים המתקשרים בו והדבקים אליו ולומדים ממנו דרכי ה'.

אמנם 'ונוגע בנבלתם יטמא אפילו הוא בתוך מעין ובור' – מי שאין רצונו חזק ואמיתי לפרוש מהתאוות, אלא הוא חפץ לאחוז בזה וגם מזה אל יניח ידו, כי אז אפילו אם יהיה 'בתוך מעין ובור' ממש, דהיינו שיהיה עוסק בתורה ומקושר לצדיק,

בספר "ילקוט הגרשוני" מביא בשם הרה"ק רבי הלל מקאלאמייע זי"ע, דלכאורה קשה כפל הלשון. ומבאר כי אמרו חז"ל [פסחים ג:] לעולם יעסוק האדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה שמתוך

שלא לשמה בא לשמה. והנה מצינו כי הלשון 'מתפעל' מורה על המתחפש ועושה עצמו לאיש אחר ממה שהוא באמת, כדכתיב [משלי יג ז] 'יש מתעשר ואין כל' – עהר מאכט זיך ווי א עושר, עהר האט אובער נישט קיים פרוטה אחת, [עושה עצמו כעושר אבל אין לו פרוטה לפרוטה], 'יש מתרושש והון רב' – עהר שטעלט זיך אובער ווי א ארימען, אובער עהר איז א עושר אין גביר אדיר [עושה עצמו כעני אבל הוא עושר וגביר אדיר]. הרי שלשון מתפעל כגון 'מתעשר מתרושש', מורה על העושה מסוה לעשות עצמו כעושר או כרש.

והכא נמי י"ל כי 'מתקדש' פירושו שעושה עצמו כקדוש לשון הבריות ואין כוונתו לשם שמים, עהר מאכט א שפיל כאילו עהר איז א קדוש, אבל גם זה דבר טוב הוא, כי מתוך שלא לשמה בא לשמה.

וז"ש הכתוב 'והתקדשתם', אפילו אם רק תעשו עצמכם כקדושים, ע"י שתעסקו בתורה ומצות, ולא תכוונו לשמה, אזי 'והייתם קדושים', שבסוף תזכו לעבוד את ה' בקדושה אמיתית.

כי אני ה' המעלה אתכם וגו' להיות לכם לאלקים: (יא מה)

פירש הבעל שם טוב זי"ע: שגם ה"לכם" – המעשים הגשמיים שאתם עושים לצרכיכם ובשבילכם – יהיו לשם שמים.

הרה"ק ה"עבודת ישראל" זי"ע כתב: כי הנה אמרו חז"ל בשעה שרצה הקב"ה ליתן התורה לבני ישראל אמרו המלאכים 'תנה הודך על השמים, מה אנוש כי תזכרנו', השיב להם משה כלום למצרים ירדתם, לפרעה השתעבדתם.

וכתב לבאר הענין עפ"י מה שביאר האר"י הק' זי"ע את מה שאומרים בהגדה 'ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך', הטעם שהוצרך הקב"ה לירד למצרים בכבודו ובעצמו להוציא את ישראל, כי מצרים היתה ערות הארץ, היינו המקום הטמא ביותר והקליפה הקשה ביותר בעולם, עד שאפילו מלאך מן השמים היה ירא לרדת שמה, כי אילו היה יורד שמה היה ח"ו... לפיכך לא היתה ברירה אחרת אלא שירד הקב"ה בכבודו ובעצמו למצרים, ע"כ. ומזה אפשר להוכיח גודל מעלתן

העליונים – כל פגם טומאה מלמטה מתגדל ומתרחב באספקלריא הקדושה מלמעלה. והבן.

ולא תטמאו בהם ונטמתם במ וגו' והתקדשתם והייתם קדושים: (יא מד)

ה"כלי יקר" כותב: ועל צד הרמז אמר 'ונטמתם' – חסר אל"ף, לומר לך שיחידו של עולם ברוך הוא סר ממנו ואין לו חלק בטומאתו ומעשיו ירחקוהו.

כתב הרב בעל ה"תניא" זי"ע [פכ"ז] זי"ע: ... ולא עוד אלא אפילו בדברים המותרים לגמרי, כל מה שהאדם זובח יצרו אפי' שעה קלה ... כגון שחפץ לאכול ומאחר סעודתו עד לאחר שעה או פחות ועוסק בתורה באותה שעה ... וכן אם בולם פיו מלדבר דברים שלבו מתאוה מאד לדבר מעניני העולם, וכן בהרהורי מחשבתו אפי' במעט מזעיר דאתכפיא ס"א לתתא, אסתלק יקרא דקוב"ה וקדושתו לעילא הרבה [= מתעלה כבוד ה' וקדושתו למעלה למעלה], ומקדושה זו נמשכת קדושה עליונה על האדם למטה לסייע סיוע רב ועצום לעבודתו ית' ... ופירוש 'והתקדשתם' – שעשו עצמכם קדושים, כלומר אף שבאמת אינו קדוש ומובדל מס"א וכו' רק שכושב יצרו ומקדש עצמו 'והייתם קדושים' – כלומר [הבטחה] סופו להיות קדוש ומובדל באמת מהס"א, ע"י שמקדשים אותו הרבה מלמעלה ומסייעים אותו לגרשה מלבו מעט מעט, עכ"ל.

הרה"ק ה"בית אברהם" מסלונים זי"ע אומר: 'והתקדשתם והייתם קדושים' – חז"ל אמרו אדם מקדש את עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה, התורה הבטיחה לכל אחד ואחד 'והתקדשתם' – אם ירצה להתקדש, אז 'והייתם קדושים' – יהיה קדוש ויעבור בכל הנסיונות.

כותב ה"אור החיים" הק' זי"ע: פירוש: אם אתם מתקדשים אני אקדש אתכם, לבל יכנס לגופכם דבר שיקוץ, על דרך אומרם [חולין ה:]: אין הקב"ה מביא וכו' וכ"ש צדיקים עצמן, והעמידו התוספות מאמר זה בדבר איסור הנכנס לגופו של אדם כי הקב"ה ישמרהו בזה.

עוד ירצה, 'והתקדשתם' – תעשו גדרים וסייגים לבל תטמאו, ובזה אני מבטיחכם שתהיו קדושים. וחזר ופירש באיזה דבר יהיו קדושים, ואמר 'כי קדוש אני', הנה מה שתולה טעם קריאתם קדושים, שהוא לצדו, הא למדת כי השרה שכינתו על הפרושים, ולזה יקראו על שמו:

אלא שהגמרא ביומא מספרת על מעוברת שהריחה ביום הכפורים ואחזה בולמוס והסתכנה ולחשו לה באזנים שהיום יוהכ"פ ושקט רעבונה, ואמר ע"ז רבינו הקדוש: "בטרם אצורך בבטן ידעתך".

שוב מעשה במעוברת שהריחה ולחשו לה ולא נלחשה, יצא ממנה שבתאי אוצר פירות, רשע מפורסם בימיו, וקרא עליו רבי את הפסוק: "זורו רשעים מרחם".

וזהו "בין החיה" – היולדת נקראת חיה, "הנאכלת" שרוצה לאכול ואינה נלחשת, היא בבחינת "הטמא" – המוזכר ברישא, "ובין החיה אשר לא תאכל" – היא היולדת שהבולמוס שלה שוקט כאשר לוחשים לה שאסור לאכול. [וכן מובא פירוש זה בשם הגר"א, וכן בשם רע"א זצ"ל ועוד].

ז"ל הרה"ק ה"מאור ושמש" בסוף הפרשה: ואפילו דבר שאינו אסור אלא משום חומרא בעלמא יש לו לאדם ליזהר מהן, ובפרט לחקור שלא לאכול אלא מן שוחט כשר עצהיו"ט וכל דבר הצריך סימן או בדיקה מן התולעים צריך להחמיר על עצמו לעשות כדת וככונן ואז יוכל לבוא להשגות התורה, אבל אם הוא מיקל ע"ע אפילו בדבר שאינו אלא חומרא בעלמא אפילו אם יתנהג בדרכי חסידות ופרישות על כל הצדדים ושוקד על פתח תורה ועבודה יומם ולילה לא יוכל להשיג הקדושות עליונות על נכון. עכ"ל.

פרשת החודש

אמר הרה"ק האדמוה"ז מסדיגורה זי"ע:

בר"ה השי"ת דן את העולם כולו איך ינהג עם העולם בכל השנה, אבל חיבה יתירה נודעת להם לישראל מאת הבוב"ה, דכשהשי"ת רוצה לחדש גזירות טובות עליהם זה נעשה בניסן. כי בר"ה (שנה לשון השתנות) נידון העולם לפי השתנות מעשיהם אם הם זכאים או ח"ו לא, אבל בניסן שהוא בחי' חסד, דניסן הוא "ראש חדשים" וחודש הוא בחי' חסד, ע"ד 'המחדש בטובו בכל יום תמיד', אז השי"ת מתנהג עמהם לפני משורת הדין וחונן אותם מהאוצר מתנת חינם, ולא בוחן את התנהגותם, ואפילו שהוא ח"ו לא הצד היותר טוב, עכ"ז עושה עמהם השי"ת טוב וחסד, וזהו 'החודש הזה לכם', היינו שההתחדשות לטוב 'הזה' בגימט' טו"ב, והנהגה זו היא רק לכם, לכנסת ישראל,

של ישראל על כל מלאכי מעלה, שהם היה בכוחם לרדת למצרים המופלגת בתוקף טומאתה ולשבת שם זמן רב, ועם כל זאת להתגבר על טומאת מצרים ולצאת ממנה ביד רמה, הרי שהם גדולים במעלתם יותר ממלאכי השרת.

וזה שטען משה כנגד המלאכים 'כלום למצרים ירדתם' – כלומר הרי אתם לא הייתם יכולים לרדת למצרים מחמת תוקף ריבוי הטומאה השורה בה, משא"כ בני ישראל ירדו אליה והתעכבו בה שנים הרבה ועם כל זה יצאו משם ביד רמה, א"כ מוכח שישראל גדולים במעלתם מהמלאכים

וראויים הם שתינתן התורה להם.

וזה פירוש הכתוב: 'כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים', ר"ל אנכי לבדי העליתי את ישראל ממצרים, אחרי שהמלאכים לא היו מסוגלים לרדת למצרים מגודל טומאתה, ומזה נראה גודל מעלת ישראל על כל מלאכי מעלה, לכן זכו לקבל התורה, 'להיות לכם לאלקים', שיהיה הקב"ה מייחד שמו עליהם דייקא, וזהו 'לכם' לאלקים ולא למלאכים, כי ישראל חשובים יותר מכולם. ודפח"ח.

ברש"י: על מנת שתקבלו מצוותי העליתי אתכם.

הרבי ה"בית ישראל" זי"ע סיפר: ה"חידושי הרי"ם" זי"ע התלהב פעם באמצע ה"טיש" בדברי רש"י הללו, שאם כן נמצא אם ח"ו לא מקיימים את התנאי לקבל את כל מצוות ה' מתבטל כל המעשה של יציאת מצרים, וא"כ אנו עדיין ח"ו בשעבוד מצרים!?

הוא התהלך אנה ואנה וכולו נסער... עד שמצא מענה ונרגע, הרי קיי"ל שבכל דבר שאינו יכול לעשותו על ידי שליח, אינו יכול להתנות תנאי [כתובות עד.], והרי אחז"ל ביציאת מצרים "אני ולא השליח", שיציאת מצרים לא יכלה להיעשות על ידי שליח, אלא על ידי הקב"ה בעצמו, אם כן נמצא שהתנאי בטל והמעשה קיים. לפי זה, אפילו אם בני" ח"ו לא יקיימו את התנאי, גאולת מצרים קיימת לדורות ודפח"ח.

להבדיל בין הטמא ובין הטהר ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל: (יא מז)

בספר "החכמה מאין" מביא שהרה"ק מסטוטשין זי"ע אמר בשם הרה"ק ה"צמח צדיק" מויז'ניץ זי"ע: שדייק שבחלקו הראשון של הפסוק מוזכר בתחילה "הטמא" ובחלקו השני מוזכר תחילה "החיה הנאכלת"?

ישראל, ומי שעושה רעה לישראל והקב"ה נפרע ממנו ועושה ניסים לישראל".

כי אני דן אתכם בר"ה למלכים, היינו חודש ניסן, שכן "ישראל בני מלכים" המה.

אמרות מצדיקי הדורות זי"ע בענינים שונים:

מעשה פלאי אירע אצל הרבי ה"פני מנחם" זי"ע באחד מימי שהותו למנוחה בעיר חיפה. כידוע, נוהג היה הרבי באותם ימים להתבודד בשרעפיו לפנות בוקר במרומי הר הכרמל. יומא חדא הציעו מקורביו לשנות מקום אל הטיילת הסמוכה לים, הריקה מאדם בשעות הללו, סבורים היו כי אוויר הים ייטיב עמו. אולם בבואו לשם הורעה תחושתו והחל לסבול מקשיי נשימה. תיכף ומיד נאלצו לחזור למרומי הכרמל.

בדרך חזור משם התבטא, כי נסיעה זו היתה טעות גדולה [במליצת לשונו: "כמו לכתוב 'נח' עם שבע שגיאות"]. לאחר מכן, סח לפניו בנו הג"ר יצחק דוד שליט"א, כי במהלך היום אותה טיילת הינה מקום פרוץ ביותר. נענה ואמר: "אכן הרגשתי בזאת... מקום זה איננו טוב לא בגשמיות ולא ברוחניות".

לאחד ממקורביו גילה מצפונותיו, כי מידי יום ביומו, בשעת הילוכו לפנות בוקר, מתבונן ב'שויתי ה' לנגדי תמיד' ומכין עצמו לתפילה בכוונת השמות הק', אולם כשהלך בסמוך לים לא עלתה בידו מחמת היותו מקום שרבה בו הפריצות בהמשך היום.

ואמנם, כפי שסיפר בעצמו, לאחר מכן הוצרך להאריך בהילוכו במרומי הכרמל יותר מן הרגיל, עד שעלה בידו לכוון כבכל יום.

***

סיפר הרה"ק ה"באר יעקב" מנדבורנה זי"ע:

כידוע, בימים עברו היה פרנסתם של בני ירושלים הדלים והאביונים תלויה בכספי החלוקה שהועברו על ידי ה'כוללים' השונים וממנה היתה כלכלתם. אף הדיין הגאון רבי וועלוויל מינצברג זצ"ל גופיה, שלימים כיהן כראש בית דין, קיבל את חלקו מאחד ה'כוללים'. פעם ארע ובבואו לקבל את המגיע לו, שמע את המופקד על

הרה"ק ה"בית אברהם" מסלונים זי"ע כותב:

'החודש הזה לכם' – היא המצווה הראשונה שה' ציוה אותם, ואמרה להם עוד בהיותם בארץ מצרים, להורות בזה, שאיש יהודי הרוצה להתקרב להשי"ת לא ימתין עד שיצא בוץ התאוות והטומאה שהוא משוקע בו, אלא עוד בהיותו תחת 'מצריו' – משוקע במ"ט שערי טומאה ובגילולי ע"ז יתחיל כבר בעבודתו יתברך.

הרה"ק ה"בת עין" זי"ע כותב בדרוש לפרשת החודש:

בכל שנה כשמגיע העת ויום שנברא בו העולם ויום שהוקם בו המשכן, אזי הקב"ה מחדש העולם להאיר אור אלוקי על ברותיו, על ישראל עם קדושו, והוא ר"ח ניסן, וכשמגיע בכל שנה ושנה עת ויום שהוקם בו המשכן, אז נעשה בפרט כאו"א מישראל בחי' משכן וכו' וה' משרה שכינתו בתוך כאו"א מישראל. והארה זו נעשה בכל שנה ושנה כשישראל עושים תשובה ומתחרטים על הרע שעשו מקודם, ומקבלים על עצמם לטהר ולקדש את עצמם וכו'. אזי ה' קל רחום מאיר עלינו ברום חסדו את אור ה' אשר היה אז בעת ויום הוקם המשכן. עכ"ל.

הרה"ק ה"דגל מחנה אפרים" זי"ע מביא [פרשת בא] ששמע את זקנו מרן הבעש"ט הק' זי"ע אומר בחודש ניסן ל'המגיד המפורסם מטורטשין' – שהרי אמרו חז"ל 'באחד בניסן ר"ה למלכים', ואז מתמנים כל השרים והשלטונים שבעולם, ועל כן עתה הוא העת להתפלל להטות לב המלכות עלינו לטובה.

כותב הרה"ק ה"קדושת לוי" זי"ע:

'החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה'. "הכלל, כי לפעמים מנסה המלך מדינות שלו אם אוהבים אותו העובדים אותו באמת, ולפעמים המלך מנסה המדינות אם הם אוהבים את בניו. וכן הוא בתשרי, השי"ת דן את העולם אם הם אוהבים אותו ויראים ממנו, ובניסן השי"ת דן את העולם אם הם אוהבים את בני ישראל, ולכך, פרעה שעשה רעה לישראל, לקח הקב"ה אותו בזה החודש. וזה הרמז: 'החודש הזה לכם לחדשי השנה', כלומר השפע הנשפע מאת השי"ת בחודש ניסן והמשפט הוא בשביל

הבחור המתווכח חייך חיוך קל של ניצחון, ובלבו אמר: "כנראה זכר הרב שהתוס' נמצא בדף נ"א, כדבריי".

כאשר שבו הבחורים אל הישיבה, פתח הבחור המתווכח את הגמרא לעיני חבריו כדי להוכיח את נצחונו, אך לתדהמתו הרבה גילה שאכן צדק הרב, והתוס' הינו בדף נ' ולא בדף נ"א. אז הבין הרב שבדברי התלמיד "וכי קל בעיניך לבייש יהודי" התכוון הרב למנוע את הבושה ממנו – מהבחור עצמו, כי לנגד הרב כלל לא עמד כבודו האישי, אלא כבוד תלמידו...

***

בעיצומה של מערכת בחירות ליהדות [בשנת תשמ"ט], בה דימו רבים מפרחי החסידים כי מאחר שכבוד החסידות מוטל על כף המאזניים, יש לעשות הכל, כולל הכל, למען הצלחת המערכה. באחד מכינוסי הבחירות, נקראו אברכי חסידי גור לעבור מבית לבית לשכנע גם את הציבור הכללי להצביע עבור רשימת "אגודת ישראל". על אתר ביקש הרבי ה"פני מנחם" זי"ע את המיקרופון והוסיף הסתייגות רבת משמעות: "פשיטא ואין צריך לומר, כי כל האמור אינו אלא עבור מי שיודע שהליכה מבית לבית לא תזיק לו ברוחניות...".

***

הימים היו ימי חול המועד, והגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל ישב ולמד תורה עם תלמידו הגאון רבי דוד פינקל זצ"ל. לפתע ביקש רבי איסר זלמן מהחברותא שלו שיביא לו דף וכלי כתיבה. השתומם התלמיד ותמה: "הרי היום הוא חול המועד! וכי הזדמן לרב כתיבת דבר מה שהוא דבר האבד?"

"לא דבר האבד צריך אני לכתוב, אלא ממש פיקוח נפש!" ענה רבי איסר זלמן.

תיכף ומיד נענה התלמיד לבקשת רבו והמציא לו דף ועט. נטל רבי איסר זלמן את העט וכתב על הדף את הפסוק: "עיניך לנוכח יביטו ועפעפוך יישרו נגדך", והכניס את הפתק אל המגירה שהיתה קבועה בשולחנו.

החלוקה מבקש מאי-מי מן הבאים, לסור לביתו של פלוני ולמסור לו כי הגיעו הכספים והרי הוא מוזמן לקבלם. לא חלפו אלא דקות מועטות, עדיין לא עשה השליח את שליחותו, וכבר הופיע אותו פלוני לדרוש את הכספים שהגיעו לחלקו.

תמהו הכל מנין לו כי הגיעו הכספים, הן עדיין לא נמסרה לו ההזמנה, והתברר כי רבי וועלוויל הוא זה ששמע את דבר השליחות והעבירה לאוזנו, תר האחראי אחר רבי וועלוויל והתנצל כי לא התכוון להטריחו חלילה וחס, ואוי לו שהשתמש בכבודה של תורה, אך רבי וועלוויל לא הבין בשל מי הסער הגדול, ובפשטות מלאה ענוה השיב: "הרי הכסף יועד אליו, וברור כי צריך היה לקרוא לו, ומאי נפקא מינה מיהו הקורא, וכי הוצאתי דבר שקר מפי, בסך הכל היטבתי ליהודי והקדמתי לו את המידע, נו, כלום יש כאן מקום לחשבונות?"...

***

נוהג היה רשכבה"ג הגאון רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי מוילנה זצ"ל, להשתעשע בדברי תורה עם תלמידיו. פעם אחת כשקבוצה איכותית ומיוחדת מתלמידיו היו אצלו ושקלו וטרו בד"ת, אמר לתלמידים שתוס' במסכת יבמות דף נ' עוסק בסוגיא בה הם מפלפלים כעת.

כששמע זאת אחד מגדולי התלמידים, העיר: "סליחה כבוד הרב, אבל התוס' נמצא בדף נ"א".

"לא", ענה הרב בפסקנות, "הוא נמצא בדף נ'!" והמשיך בלימודו עם התלמידים.

לא נחה דעתו של הבחור והמשיך לעמוד על שלו, שוב ושוב טען בנחרצות יתר: "התוס' נמצא בדף נ"א", וכדי להוכיח את צדקתו קם לעבר ארון הספרים כדי להביא גמרא ולהראות לכל כי הצדק עמו.

רבי חיים עוזר קם ממקומו ועצר את הבחור, תוך כדי שהוא אומר לו בלהט: "וכי יקל בעיניך לבייש יהודי?" הבחורים הסתכלו זה על זה בארשת של בושה, ואילו

***

אמר הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב זי"ע: ה' יתברך כרת ברית עם המלח, כי כל מהות המלח הוא רק לתת טעם באחרים ולבדו אינו ערב לחיך, זו גם עיקר עבודתנו בעוה"ז, שיתן כל אחד משלו לאחר, ולהיטיב לזולתו ללא טובת הנאה.

והוסיף: שלמלח יש מעלה מיוחדת שלא קיימת בשאר המאכלים – לעולם אינו מתקלקל או מסריח בגלל חום או קור, נראה שהסיבה לכך היא משום שכל יצור שברא הקב"ה, פועל רק לטובתו, לא כן המלח, שבעצמו אינו ראוי לכלום וכל מגמתו היא רק לתקן מאכלים אחרים. וכן להועיל להם שלא יסריחו וירקיבו, על זאת אמר לו הקב"ה "בשביל שאתה עושה רק לטובת אחרים ועוזר להם להתקיים ולהשתמר, הנך מבורך בברית עולם להיות על כל הקרבנות".

***

סיפור הרה"ק מסקולטן זי"ע:

פעם אחת הגיע הרה"ק ה"אהבת ישראל" מויז'ניץ זי"ע לשבות שבתו באחד מערי רומניה. ובליל ש"ק הלך להתפלל בביהכ"נ העירוני שהיה שייך לקהילת האשכנזים. לפני קבלת שבת ניגש הרב דמתא להרה"ק זי"ע בבקשה שלא יאמר 'כגוונא' בתפילה וכמנהג המקום. הרה"ק בענותותו סבר וקיבל. כאשר ניגש הרה"ק לקבלת שבת, התפלל כדרכו ברשפי אש קודש, וכמובן שכח לגמרי מהתנא שהתנו עמו, ואמר כגוונא בהתלהבות יתירה.

אחר התפילה ניגש הרב אל הרה"ק זי"ע ותבע לדעת למה לא עמד בדיבור? התנצל ה"אהבת ישראל" זי"ע וענה: "אנו אומרים אחר 'שלום עליכם' בליל שבת, 'זכינו לקבל שבתות מתוך רוב שמחה ומתוך עושר וכבוד ומתוך מיעוט עוונות', וקשה: מילא שמחה ועושר וכבוד, הרי הם דברים טובים ומבורכים, אבל מיעוט עוונות? וכי מיעוט עוונות דבר טוב הוא? אתמהא.

וענה הרה"ק: אלא מאי, מבקשים אנו מיעוט עוונות מסוג זה – "אזעלכע סארט עבירות ווי ציזאגען 'כגוונא'

מה מאד גדלה תמיהתו של רבי דוד פינקל, "וכי איזה פיקו"נ יש בכתיבת פסוק זה? הרהר בקול".

"הנה בימי החגים", ענה לו רבי איסר זלמן, "רבים באים לבקרני, לברך ולהתברך בברכת החג. טבעם של דברים שאסתכן בכך שאראה באורחים את חסרונותיהם ולא את מעלתם, ועל כן, מידי פעם פותח אני את המגירה ומסתכל בפתק, ואז נזכר אני בפירושו של ה"חוות דעת" לפסוק זה: שכאשר אדם רואה חסרון של הזולת, 'עיניך לנוכח יביטו', שיביט אל עצמו, ואז 'עפעפיך יישירו לנגדך', כי כאשר יראה כמה גרועים המעשים של עצמו, ממילא יראה שחבירו טוב ממנו, יראה את מעלותיו וידון אותו לכף זכות". "בשנה זו", סיים רבי איסר זלמן את דבריו: "שכחתי לכתוב לפני המועד את הפסוק, וחש אני ממש תחושה של פיקו"נ, באם אכשל בראיית חסרונות מבני ישראל.

***

האדמוה"ז רבי דוד משה מצ'ורטקוב זי"ע היה פעם בדיחא דעתיה, ונענה ואמר לחסידיו: "הצדיק הוא כמו באר מים חיים, ותמיד יוכלו לשאוב ולקבל ממנו, אך מה אעשה כי העם אין להם כלים במה לשאוב". והיה נוכח שם חסיד בר דעת ואמר: "רבי, כשבאים לשאוב בבית הגביר, אף אם אין מביאים כלים הלא הגביר יש לו כלים די והותר ושואלין ממנו. [כי כן היה הדרך בימים ההם שהגבירים היה להם בחצרם באר של מים, ושם באו העם לשאוב להם כל צרכם], כך שהרבי יוכל להשאיל לנו גם הכלים". ענה הרה"ק מצ'ורטקוב זי"ע: "אבל איני רואה איש נאמן שאוכל להשאילו ולסמוך עליו שלא יגרום נקב להכלי"...

אולם הרה"ק ה"אהבת ישראל" מויז'ניץ זי"ע היה אומר על זה לזכות את ישראל: "וכי יש חייט העושה בגד בלי שיעשה בו כיסים, כן הוא הדבר כשמשפיעים השפעות וכל טוב שהמשפיע צריך ליתן גם כיסים כדי לקבל את ההשפעות".

ומובא שהרה"ק מצ'ורטקוב זי"ע ביאר: שזה מה שאנו מבקשים [תהלים קד כח]: 'תתן להם ילקוטון', דהיינו שלא רק שתתן להם השפעות, אלא גם כלים תשפיע להם, שיהיה להם במה ללקט את כל הטוב.

אין א אשכנדישע שוהל...".

***

באחד מביקוריו של הרבי ה"פני מנחם" זי"ע אצל רופא עינים, ביקש הפרופסור רשות לשאול שאלה המציקה לו זה מכבר. משהסכים הרבי, פתח ושאל ביראת כבוד: "מהי הסיבה שבני היהדות החרדית כה חוששים ונלחמים על קדושת עיניהם, בחששם מפני יצר הרע העלול לפרוץ בם, בעוד שעלי ועל חברי אין הדבר משפיע כלל לרעה – האין בכך הוכחה שהחסרון נעוץ בחינוך המיושן וה'פרימטיבי' של בני היהדות החרדית...".

***

בספה"ק "אהלי יעקב" מהרה"ק מהוסיאטין – ת"א זי"ע מביא עה"פ: 'עד מתי עוזך בשבי ותפארתך ביד צר' – הרבי ר' זוסיא זצ"ל אמר, עד מתי תראה עוזך ותפארתך רק בזה שעם ישראל מתקיים אע"פ שהם בשבי וביד צר, 'עוררה את גבורתך והושיענו' – הראה גבורתך בישועת ישראל, ואם עדיין איננו ראויים לכך – 'הושיענו למען שמך'.

***

פתח הרבי והשיבו בחכמה תשובה מאלפת: "אשבר את אזניך למה הדבר דומה: אדם מן השורה מתרחק מן האשפה, כיון שאינו יכול לשאת את הריח הרע – בעוד חתול מתבוסס בה כל ימיו, ואינו חש כלל בצחנה...".

בשו"ת "כתב סופר" [יו"ד סימן קט] הביא מעשה נפלא ששמע מפי אביו מרן ה"חתם סופר" זצ"ל. שפעם אחת כשהיה הסמ"ע ז"ל ביריד לובלין, היה לו סכסוך עם יהודי אחד והלכו שניהם לבית הדין, והציע הסמ"ע ז"ל את טענתו לפני הדיינים, הראו לו הדיינים, שנעלמו מעיניו בשעת מעשה מה שכתב הוא עצמו בחיבורו הסמ"ע על שו"ע חו"מ, סברא הפוכה ממה שטען בבית דין, והודה הסמ"ע ז"ל ולא בוש.

כמו כן – המשיך הרבי בדבריו – "הבדואים, שוכני מדבריות הנגב, מהלכים ברגלים יחפות על קוצים וברקנים בלי שום מיחוש, בעוד אנשים מן הישוב לא ניסו מימיהם הצג כף רגלם על הארץ... אמור נא אתה, מי ה'פרימטיבי' מביניהם?".

וסיים ה"כתב סופר" זצ"ל: שרואים מזה כמה גדולים דברי חכמינו ז"ל שאמרו [שבת קיט]. אין אדם רואה חובה לעצמו. שאף הסמ"ע זצ"ל שהיה גדול הדור, לא ראה חובה לעצמו, וטען בבית דין נגד מה שפסק בספרו.

"כן הדבר בעניינינו: בני היהדות החרדית מחונכים לאימות דעת וזכות נפש, על כן כל שמץ של לכלוך רוחני פוצע את נשמתם ונפשם – לא כן הרחוקים מן ההוויה הרוחנית, כבר אינם חלים ומרגישים כלל בכל הפגעים... גס לבם וקהו חושיהם...".

***

***

בתפילת 'עלינו לשבח' אנו אומרים 'שהם משתחווים להבל וריק'. רמז יש כאן לשתי דתות ההבל והריק שאומות העולם כורעים ומשתחווים להן: "הבל" – רומז לאיסלם ולמנהגים הרווחים בו: ה' – חמש תפילות ביום. ב' – שתי חגאות. ל' – שלושים יום של צום הראמאדן. "וריק" – בגימטריא יש"ו.

מעשה ונכנס אל הרבי ה"פני מנחם" זי"ע ילד העומד להיכנס בעול תורה ומצוות, ורשם בפתקא כי בסייעתא דשמיא הבר מצוה תתקיים ביום פלוני. נטל הרבי לידי את ה"קוויטל"

כומר אחד שאל את הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זצ"ל: אתם היהודים טוענים שאין דבר שלא רמוז בתורה, אם כן אמור נא לי, היכן רמוז יש"ו?

והחווה בידו על המילה "בסייעתא" שנכתבה באופן שגוי, כאשר האות עי"ן כתובה קודם ב' הייודי"ן ("בסעייתא") – ובזאת העניק לו הדרכה רבת משמעות, אשר תעמוד לו לחיים חסידיים גדושים בקדושה ובטהרה: "אם ה'עין' מונחת במקום הראוי והנכון, זוכים לראות את שם ה'".

תעשה בעינים?" [ואעיר, שאחר צאתו של הרב וואזנר בקשתי לברר דיוקם של דברים ושאלתי אם אכן כך אמר הרה"ק מצאנז בלשון קדשו 'שמוליק', והשיב לי בחיוב].

ענה הילד: "מה השאלה, אשב ואלמד תורה בעינים!"

שאלו ה"דברי חיים": "ותקיים גם כן מצות כיבוד אב ואם?"

ענה הילד: "איני מבין את השאלה, הלא זה חלק מהתורה הקדושה, הלא כן כתוב בעשרת הדברות 'כבד את אביך ואת אמך!'"

אמר הרבי מצאנז: "שמוליק'ל, אם הינך אומר שבעינים האלו כשתתחיל לראות תלמד את התורה הק' ותקיים מצות כיבוד אב ואם, אני מברך שבעינים האלה תתחיל לראות, ותגרום גם לאחרים שיראו בעיניהם". [ובל"ק: זאלסט זעהן אין מאכען זעה'ניק אנדערע].

כעבור שבועיים ימים, והנה הילד קורא לאמו בהתרגשות ואומר: "מאמע, אני רואה!"

האם הנדהמת רצה אליו ושאלה "מה אתה רואה", ענה לה הילד: "אני רואה אותך! הנה זה שולחן, זה כסא"---

האמא תפסה את הילד והחישה רגליה אל הרופא, והוא בדק ואמר: "זה לא הילד שהיה אצלי, זה עינים אחרות לגמרי" ... בתדהמה שאל: "מה עשיתם?" ענתה האמא: "נסענו לרבי מצאנז"...

התבטא הרב וואזנר בכזו מתיקות מיוחדת, ואמר: "תשובות מהר"ש ענגיל איז דאך מורא'דיג גרויס. פלא גדול הוא שהיו פונים אליו מכל חוגי כלל ישראל וזה חידוש גדול, פוילישע, חסידישע, ליטווישע וכו'. ובאחרית ימיו התבטא, שהוא תולה שמה שהשי"ת זיכהו שיוכל לענות לכולם בכל חלקי התורה הק', זה מדברי קודשו של הרבי מצאנז 'זאל מאכן זעה'ניק אנדערע"...

ענה לו הרבי ר' יהונתן: בספר דברים בפרשת ראה נאמר: 'כי יסיתך אחיך בן אמך'. ויש לדקדק, הלא די היה לו לומר 'אחיך' ולמה הדגיש הכתוב 'אחיך בן אמך'? וכי 'אחיך בן אביך' איננו בכלל אלו העלולים להסיתך?

רש"י מפרש שיש לחלק זאת לשנים" אחיך – מאב, או 'בן אמך' – מאם. אולם אם תרצה יש לך כאן רמז ל'אותו האיש', שמאמיני ה"ריק" סבורים כי הוא "בן של אם" ולא בן של אב...

סיפורי השבוע

על התרחשות נפלאה ומרוממת, שחזה במו עיניו, הגה"ח רבי אהרן טויסיג שליט"א – מתוך ספר חדש "נפשי תערוג" הנמצא בימים אלו בעריכה סופית, לקראת צאתו לאור עולם בשבועות הקרובים בעזהשי"ת. מתוך העלון החשוב "אתקיני סעודתא" שיו"ל ע"י מכון "דבר חיים" דחסידי נדבורנה.

אספר סיפור נורא הוד שהייתי נוכח שם, כאשר הרה"ק ה"באר יעקב" זי"ע מנדבורנה ישב שבעה על אמו הרבנית הצדקנית ע"ה, הגיע לנחמו הגאון האדיר הגר"ש וואזנר זי"ע בעל "שבט הלוי".

הרב וואזנר, שכידוע כל רגעיו היו מחושבים, ישב שם כ-40 דקות, וזכורני בשעת מעשה את הפליאה שאחז באנשיו, המה ראו כן תמהו שמעולם לא היה כזאת שישב 40 דקות בניחום אבלים בכזה רוגע כאילו שהשעון עומד מלכת. עכ"פ, זכיתי להיות מאלו שהשתתפו במעמד רב הוד זה, ושמעתי את שיחתם של הצדיקים.

הרב וואזנר סיפר, שידוע כי כשהיה הגאון האדיר מהר"ש ענגיל זצ"ל בן ז' שנים, חדל מלראות לגמרי ה"י. אמו נסעה עמו לפרופסורים רבים וגדולים, והעלו חרס. לאחמ"כ נסעה להרה"ק ה"דברי חיים" מצאנז זי"ע ובכתה מאד על מצב בנה. פנה הרה"ק אל הילד ושאלו: "איך קוראים לך, ילד?" והשיב הילד בשמו. המשיך הרה"ק ושאל אותו בלשון קדשו: "שמוליק, כשהשי"ת יעזור ותחזור לראות היטב בעיניך, מה

***

סיפר המגיד הידוע הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל:

בהיותי בפעם הראשונה בביקור באירופה, נדדמן לי לנסוע ברכבת מאנטווערפן לאמסטרדם, אני ברכבת ולפתע הבחנתי במישהו שהוא יהודי, וכשהבין שאני מסתכל בו קם והתיישב לידי ואמר לי "שלום", וכששמעתי את המילה "שלום" נכנסה שמחה בליבי.

כאשר התיישב לידי, הוא סיפר לי בחטף שהוא צייר ויש לו גלריה של תמונות מעשה ידיו באמסטרדם, ושאנינו יהודי דתי, אבל הוא אוכל רק מאכל כשר. אני אוכל כשר – הוא חוזר ואומר. לא מפני שאני יהודי דתי, אלא אינני יכול לאכול טריפות. הללו, האוכלים טריפות, נחרים סוסים ואוכלים זוהמא ולכלוך, ונפשי נגעלת מזה. אתה הלא יהודי דתי, נוסע לאמסטרדם, ולבטח יש לך כתובת למקום כשר, ואני מבקשך לתת גם לי את הכתובת.

כמובן שנתתי לו את הכתובת, ואנחנו ממשיכים לשוחח על דא ועל הא. ולפתע, הוא מתחיל לספר לי ואומר: אני אמנם לא דתי, אבל אבי כן היה יהודי דתי, וסיפר לי מעשה שהיה איתו, מעשה מופלא שכולו הוד והדר על מסירות נפש של יהודי שלא להתגעל במאכלות אסורות ולאכול רק אוכל כשר, אפילו כאשר שרת כחייל בצבאו של ויליאם, הקיסר האחרון של גרמניה, וכך הוא סיפר לי באותה נסיעה:

אבי היה חייל, כאמור, והוא התעקש לאכול רק אוכל כשר, ולכן לא באו לפיו אלא לחם ומיני ירקות בלבד. המפקד שלו שראה שהוא נעשה רזה ונחלש מיום ליום, התחיל להזהיר אותו ולאיים עליו, כי באם ימשיך לעמוד בעקשנותו ובסירובו הוא ייענש. והוא אכן ספג עונש של מכות, וגם אז לא חזר בו ועמד בעקשנותו, עד שיום אחד היכה אותו מפקדו בצורה אכזרית ביותר.

אבי המוכה והנכלם, מוסיף ומספר לי איש שיחי, התיישב וכתב מכתב לקיסר ויליאם, בכבודו ובעצמו: הנני חייל ומשרת בצבא הקיסר, ואני יהודי, הנני שומר על כללי הכשרות לפי ההלכה היהודית, ולא די שלא נותנים לי אוכל כשר, אלא עוד מכים אותי מכות

אחר שסיים מעשה זה, פנה הרב וואזנר ושאל את הרבי מדבבורנה זי"ע: אולי יש כאן תנא דבי אליהו? הגישו לו את הספר, והוא פתח בפרק כ"ו שמסביר הסמיכות בעשרת הדברות בין שמירת שבת לכיבוד אב ואם, וזל"ק:

"אם אתה מכבד את אביך ואת אמך, אני שומר עליך שלא תכשל בחילול שבת ובשום חטא ועוון מעתה ועד עולם".

הרב וואזנר היה איש שכולו אצילות ועדינות הנפש, אבל כשהוא אמר זאת רעדו לו הידיים והרגליים באופן שקשה לתאר, ויהי המקום לחרדת אלקים, וכך אמר:

"כל ערב שבת, כשמתקרבות השעות של שבת קודש, רועדות לי הידיים והרגליים מהפחד של השאלות שיבואו במשך השבת קודש. ה"חפץ חיים" אומר בהקדמתו ל"משנה ברורה" שאם לא חוזרים כמה פעמים הלכות שבת אינו במציאות שלא יכשלו בהלכות שבת". ופנה לרבי ואמר: "נדבורנער רבי, במידה והיה היום יהודי שהיה מקובל בכל תפוצות ישראל, ויאמר שאם יקבלו משהו מסוים שיבקש הוא מבטיח "בכתב" שלא יכשלו בחילול שבת, נדמה לי שלא היה נשאר יהודי אחד בביתו וכולם היו רצים לקיים דבריו. וכי מי לא רוצה כזו הבטחה? והנה התנא דבי אליהו מבטיח 'אם אתה מכבד את אביך ואת אמך אני שומר עליך שלא תכשל בחילול שבת ובשום חטא ועוון מעתה ועד עולם'!

ובסיימו דבריו, הוסיף ואמר: "לבי אומר לי, שזה לא רק 'מכבדו בחייו', אלא גם ב'מכבדו במותו'".

ואת שהתחולל אז – אינני יכול לתאר במילים. מי שלא ראה זאת במו עיניו, לא יבין, כשהרבי שמע את הדברים, פרץ בבכי עז ולא יכל להפסיק לבכות. אחר רגעים ארוכים פנה אל הרב וואזנר ואמר: "רב לעבן, כך אתם אומרים? גם במכבדו במותו?"

ענה הרב וואזנר שוב: "כך אומר לי לבי. רגשי הלב אומרים לי שמכבדו במותו כלול בהבטחה".

והרבי קם ואמר: "נחמתני! נחמתני!" - - -

הוא לא כיוון כלל לשם מצוה, אלא שבשר טריפה היה לו לגועל נפש ותיעוב כאילו היה זה דבר טבעי!...

***

סיפור הגאון רבי אליהו לאפיאן זצ"ל, מפי רבה של העיר ליסא:

בפנקס העיר ליסא, עירו של בעל "נתיבות המשפט", רבי יעקב מליסא, נרשם לזכרון עולם סיפור שארע לבתו של הנתיבות ולבתה – נכדתו. את הדברים סיפרה הבת לאנשי הקהילה בעיר, והם העלו אותם על הכתב, כדי ללמד את הדורות הבאים עד כמה חמור עונשו של מי שאינו נזהר לשמור על קדושתו.

בתו של בעל הנתיבות שהיתה אלמנה, עמדה להשיא את בתה. ולצורך רכישת הנדוניה ובגדי הכלולות נסעו השתיים, הכלה ואמה, לעיר הסמוכה, בעגלתו של עגלון גוי. הדרכים היו שוממות מאדם. והעגלה טיפסה הרים וירדה גבעות, כששתי הנשים מיטלטלות בתוכה, ואינן מבחינות שהן נמצאות לבדן עם הגוי, ועוברות על איסור יחוד!

משיגן ושיחן הבין אותו ערל שברשותן סכום כסף גדול המיועד לקניות שונות. בדרכים לא דרכים הצליח להוליכן אל תוך ביתו. בשלב זה הוא מהר קורא לחבריו ששדדו את כספן, קשרו אותם בחבלים, והדליקו את התנור על מנת לשרפן חיים. ועד להוצאת מזימתם המרושעת לפועל, הם הניחו את הכסף על גבי השולחן, וערכו דיונים על מנת לחלקו ביניהם באופן שווה.

אך תוך כדי הדיונים נפתחה הדלת ואל תוך הבית נכנס קצין גרמני. כאשר הבחינו בו הערלים, הם מיהרו לברוח לכל עבר. הקצין ניגש אל הנשים, התיר את החבלים שאסרו אותן, נתן בידיהן את כספם, והוליך אותם לאכסניה קרובה.

בלילה ניגלה בעל ה"נתיבות המשפט" לבתו ואמר לה: "דעי, כי כאשר התודעתי לצרה הנוראה שארעה לכן, עליתי למקום גבוה וביקשתי עליכן רחמים, אך תפילתי לא התקבלה, מכיון שעברתן על איסור יחוד עם הגוי.

נמרצות ואכזריות בגלל שאני מסרב לאכול מהאוכל הלא כשר...

עברו שבועיים ימים, והנה מכריזים במחנה הצבאי על מסדר לכל החיילים שעומד להתקיים תוך זמן מועט. ומיד אצים

החיילים עם כלי נשקיהם בידיהם, ממהרים להסתדר בשורות, לפי הסדר הצבאי המדוקדק. מגיע המפקד ומודיע, כי הגיע מכתב מהקיסר, שייקרא עוד מעט בפני כל החיילים. עתה קורא המפקד בשמו של אבי ופוקד עליו לפסוע קדימה שלש פסיעות מתוך השורה שבה הוא נמצא, לעבר רחבת המסדר. לבו של אבי החל לרעוד ולהלום בחוזקה. טקס כזה, של קריאת חייל לפסוע שלשה צעדים קדימה, פירושו הכרזה על הטלת עונש חמור, והוא הלא יודע כי כתב מכתב לקיסר, ומי יודע אם לא עומדים להענישו על העזתו להתלונן בפניו.

אבי מיהר, כמובן, למלא את הפקודה ופסע שלושה צעדים קדימה, ואז מודיע המפקד כי עומדים לקרוא את מכתב הקיסר, ולכבוד זה כל החיילים מצטווים לעבור לעמידת דום ולדגל את נשקם, הכל לפי הטקס הצבאי המושלם. אבי עומד ורועד כולו, ובאותו רגע שולף המפקד את המכתב ומתחיל לקרוא:

"הואיל והחייל בעל מס' פלוני, שהוא יהודי, מתלונן כי לא נותנים לו אוכל כשר ומכים אותו, אני נותן בזה פקודה שישפיקו לו אוכל כשר, ואם אין אוכל כזה מצוי במחנה מוכרחים למצוא עבורו מקום שבו ניתן להשיג את האוכל הזה, ואם גם לא ימצא מקום זה – חייבים לתת לו את הכסף הדרוש כדי שיוכל להסתדר ולקנות לעצמו את האוכל הדרוש לו בכוחות עצמו!... מובן מאליו כי לאחר הטקס הזה גדל כבודו ויקרו של היהודי בעיני כל קציני וחיילי הגדוד לאין שיעור.

את כל הסיפור הזה סיפר לי איש שיחי אשר ישב לידי – מספר הרב שבדרון זצ"ל – ולא הבחין כלל בהקשר שיש בין סיפור זה כעת, למה שביקש ממני לתת לו את הכתובת של המסעדה הנשרה באמסטרדם, כאמור למעלה, אבל אני הבנתי מיד כי במסירת נפשו של אביו לאכול כשר, זיכה את בנו ונבלע בדמו טהרת נפש אביו לבלתי להתגעל במאכלי טריפות, אף אם

ומה היתה סיבת בואו לסלונים? סיפר ר' יענקל, ששמע מרבו ה"צמח צדק": "יהודי צריך שיהיה לו רק רבי אחד, אבל להכיר – יש להכיר את כל צדיקי הדור". והוסיף ואמר: "כי אם יזדמן לו לזכות לראות צדיק שנשמתו מעולם האצילות, תהיה לו טובה רוחנית גדולה מכך".

לאחר ששמעו מרבים ה"דברי שמואל" כי זכות היא להביט בעיני ר' יענקל, ולאחר שהבינו כי למעלתו זכה על ידי הסתופפות בצל צדיקים, עז היה חפצם של החסידים בסלונים לשמוע עובדות וסיפורי אמת מפי ר' יענקל, שיזכו גם הם להאיר נשמתם במשהו ממה שזכו עיני ר' יענקל לקלוט.

התיישבנו לידו – כמה מפרחי החסידים, עם בקבוק י"ש, סיפר ה"ברכת אברהם". "אנחנו לא שתינו מה'מסקה', אולם אותו השקינו כהוגן, עד שנכנס יין ויצא סוד... הוא החל לספר לפנינו וזכינו לשמוע שלושה סיפורים נפלאים".

הסיפור הראשון ארע מול עיניו, אצל רבו ה"צמח צדק זי"ע, בעיצומו של מעמד 'הנחת אבן הפינה'. טרם הניח ה"צמח צדק" את האבן, פנה אל חסידיו ושאלם: "במה חפצים הינכם יותר, ב'מאמר' או בסיפור?"

"חפצים אנו לשמוע סיפור", השיבו החסידים, והצטופפו מיד לשמוע את דברי רבם.

"הייתי אברך צעיר ובעל כח", תאר ר' יענקל, "שלחתי בזריזות יד אחת קדימה, ועוד יד, עד שמצאתי עצמי סמוך ונראה לרבי נשען מאחורי כסאו, לא מפסיד מילה אחת הנשמעת מפי קדשו".

הרבי החל לספר על אחד מחסידי הרה"ק מרוז'ין זי"ע, שהיה ממונה על ניהול 'קרעצ'מע' – בית מרחץ שבבעלות הפריץ. מידי תקופה היה משכיר את הקרעצ'מע ליהודי אחר שינהל את המקום, גובה ממנו את דמי השכירות ומעבירם לפריץ.

פעם אחת בא לגבות את דמי השכירות מהיהודי השוכר, אך זה לא הצליח לעמוד בהתחייבותו, ולא

כשראיתי כך, מיהרתי ועליתי למקום גבוה יותר, והתחננתי שבזכות התורה שהרבצתי בישראל על ידי חיבורי "נתיבות המשפט", יחוסו עליכן, וברוך ה', התקבלה תפילתי, זכותי עמדה לכן וניצלתן. לכן מעתה, היו זהירות מאד באיסור יחוד!".

***

סיפור הרה"ק ה"ברכת אברהם" מסלונים זי"ע:

"פעם אחת בעת עריכת השולחן הטהור של הרבי ה"דברי שמואל" זי"ע, הופיע לפתע אורח בשם ר' יענקל, שלא נמנה על עדת החסידים ולכן לא הכרנוהו, הוא נעמד בפאתי השולחן, מול מושבו של הרבי, הביט בו ולא גרע עינו ממנו.

כשהבחין בו הרבי, התבטא: "קוקט אויף די אויגין וואס האבין געזעהן אויגין, וואס האבען געזעהן אמת'ע צדיקים". הבנו, כי הרבי מכון לאותו יהודי מיוחד העומד בקצה השולחן, אשר זכות תהיה לנו להביט בו, כאשר עיניו ראו צדיקי אמת. מיד היפנו אליו כל החסידים את עיניהם, ונעצו בו מבטים חודרים, עד שכמעט נאכלו פניו, מהמבטים שחדרוהו מכל עבר...

כשחילק הרבי שירים ממזונו, הגישו מהם לר' יענקל, אולם הוא סרב לטעום מהם. בהסבירו, כי חסיד לובביץ' הוא, שם נוהגים שאין מקבלים מהרבי 'חיצוניות', אלא רק 'פנימיות'. אף ביקשו להושיבו ליד השולחן, אולם גם לכך סרב, באמרו "בשולחן של צדיקים, לא יושבים".

כשהסתיים הטיש של ה"דברי שמואל" התאספנו סביב ר' יענקל, וביקשנו לתהות על קנקנו, ולשמוע מאמרי פיו, תיאר ה"ברכת אברהם".

לשאלת החסידים, פתח ר' יענקל וסיפר, כי זכה לשמש כשליח לפני רבו ה"צמח צדק" זי"ע, ולהעביר שליחויות תכופות ממנו לצדיקי הדור ובמיוחד אל הרה"ק מרוז'ין זי"ע.

"וכך יצא הפסק מאת בית דין של מעלה" אמר ה"צמח צדק". "ישאלו לשלושה מצדיקי הדור, שעדיין חיים בעוה"ז, מתוכן הרז'ינער וה"צמח צדק", והם יחרצו את דינו".

או אז פנה ה"צמח צדק" לחסידים שהקיפוהו באימה ויראה, ואמר להם: "אני סבור שהיהודי זכאי, הרי הוא החזיק את היהודי האחר זמן רב ללא תשלום, עד שכבר לא היה יכול להמשיך כך, עהר איז גירעכט! – צודק הוא! מה אתם אומרים?"

הרבי ממתין לתגובת החסידים, ואלו שהבינו למה הרבי מצפה, ננערו מהשיתוק שכמעט אחז בהם מרוב פחד לשמע הדין שמתנהל עתה בבית דין של מעלה, ומיהרו והכריזו אחריו בהתרגשות "גירעכט! גירעכט! גירעכט! – צודק!"

רק אז, נחה דעתו של ה"צמח צדק", והוא פנה להניח את אבן הפינה.

***

המעשה השני שסיפר ה"ברכת אברהם" זי"ע ששמע מר' יענקל הנ"ל:

המעשה היה אצל ר' זלמן מלינר, הלא הוא אחד מחסידיו הרה"ק רבי יעקב ישראל מטשערקס זי"ע – אחד משמונת בניו של המגיד הקדוש רבי מרדכי מטשערנוביל זי"ע. ר' זלמן זה זכה לעשירות מופלגת, עד שהחזיק בית מדרש פרטי בו ישבו עשרת בניו וחתניו, ועסקו בתורה בלא דאגות פרנסה.

אף ברבו תמך ר' זלמן בהרחבה גדולה, ודאג לכל מחסורו ביד נדיבה. פעם, בעת רצון, שאל הרבי את ר' זלמן בחביבות: "איך אשלם לך על כל מה שאתה טורח עבורי?"

"ברוך השם לא חסר לי דבר", השיב ר' זלמן, "אך בקשה אחת בפי – שהקב"ה ימשיך להשפיע עלי את חסדיו הגדולים, כפי שעשה עמי עד עתה".

שילם את דמי השכירות. חדשים חלפו, וכבר שנה שלימה עברה בלי שהיהודי יעביר דמי שכירות. היהודי הממונה הלך לרבו ברז'ין, ותינה את דאגתו, היאך יוכל למנוע תשלום דמי השכירות לפריץ? אך הרבי מרז'ין זי"ע הורה לו לוותר על דמי השכירות, ולא להוציא את היהודי מהקרעצ'מע.

החסיד נאמן, ציית לרבו וכך עשה. והנה שנה נוספת חלפה לה, ודמי השכירות לא הגיעו... שוב פנה החסיד הממונה לרבו הרז'ינער, ושוב הורה לו הרבי להניח לשוכר הקרעצ'מע, ולשתוק על החוב הלא משולם.

כשהחלה להתקרב השנה השלישית אל סיומה, ותשלום השכירות לא נראה באופק, החל הפריץ ללחוץ את היהודי הממונה, ולדרוש את תשלום השכירות המגיע לו, דברי איום חריפים נשמעו מפי הפריץ כלפי הממונה, באם לא יפעל מידית למלא את תפקידו נאמנה ולהשיג דמי שכירות עבור הקרעצ'מע.

הפעם לא נסע החסיד לרבו, אלא פנה ישירות אל היהודי השוכר, ודרש ממנו לעזוב את הקרעצ'מע, לטובת שוכר אחר שיוכל לעמוד בהתחייבותו ולשלם את דמי השכירות.

השוכר היה יהודי מסכן, בעל משפחה התלויה בו לפרנסתם, והקרעצ'מע היתה מקור הכנסתו היחיד, עתה נשאר בלי בסיס חומרי להחיות את נפשו, ומרוב דאגתו ועגמת נפשו נפל למשבב, ולאחר תקופה קצרה הסתלק מהעולם...

"לא חלף זמן רב", סיפר ה"צמח צדק", "ואף היהודי הממונה הסתלק לבית עולמו". בא לפני בית דין של מעלה, והנה מתברר כי הוא זכה להיות יהודי 'מיט אריינעם חשבון' – עם חשבון נקי מחטאים, אך פתחון פה היה למקטרגים, בטענה כי בגינו הסתלקה נפש מישראל, שהרי אותו שוכר סולק על ידו מהקרעצ'מע ומרוב עגמת נפש נפטר. אם כן, טענו, יש בידו חובה חמורה של גרימת הריגת נפש מישראל.

מאידך, טענו מלאכי הסניגוריה כי במשך שנתיים תמימות הסתכן ומסר נפשו למען אותו שוכר יהודי, וציית לדברי רבו באמונה שלימה, ובשנה השלישית לא נותרה בררה בידו, והיה מאולץ לנהוג כפי שנהג.

"אם כך, עצה לי עבורך", הורה הרבי, והתיישב להכין קמיע מיוחד, עשוי שתי מטבעות נחושת דבוקות זו בזו. "לבש תמיד קמיע זה על גופך, ובסיעתא דשמיא לא יאונה לך כל רע".

החסיד הקפיד על הוראת רבו, ולכל מקום היה הולך מלווה בקמיע המסתורי, עיקר פרנסתו של ר' זלמן היתה ממסחר היערות – הוא היה מוכר עצים רבים לסוחרים, ויערות ענק נחטבו על ידי פועליו.

הקמיע ליווה אותו בכל פגישת עסקים או סיור יערות, אך ורק בערב שבת קודש לאחר שעזב את כל עניני החולין, עת פנה לטבול לכבוד היום הקדוש, היה מסיר מעל גופו את הקמיע, ושוב לא היה משיבו עד מוצאי שבת.

ערב שבת אחד, לאחר שיצא מבית הטבילה בדרכו חזרה אל ביתו, ניגש אליו פריץ העיירה, וביקש לרכוש ממנו עצים. ר' זלמן סירב, וניסה להסביר בנועם כי אין הוא מתעסק עתה בעניני מסחר, עד מחר בלילה, אולם הפריץ התעקש ודרש

בתוקף לרכוש עתה עצים מהיער.

"אפתח לך את היער", הציע ר' זלמן, "וקח לך עצים כאות נפשך, אני, לא עוסק עתה במסחר כלל".

ניגש ר' זלמן אל היער, לפתוח את השער, כשהקמיע לא נמצא על גופו...

לפתע קרס עץ גבוה בקול רעש גדול, ולמרבה הצער מחץ תחתיו את ר' זלמן, והרגו... ויהי לפלא...

במוצאי שבת קודש נערכה הלוויתו. בני המשפחה ביקשו לפתוח את הקמיע הקדוש, ולחזות בפנים מטבעות הנחושת הדבוקות. ואכן הקמיע נפתח, ור' יענקל מספר את שקראו עיניו מכתב ידו של הרבי מטשערקס: "משביע אני עליכם כל עצי היער, לבל תדיקו את ר' זלמן בן פלוני"....

זכותם יגן עלינו

ידידי חביבי

זכינו לעבור את ימי הפורים
ולשבת "החודש" אנו מגיעים
להתכונן שנזכה להקרבת ה"פסחים"
בקדושה וטהרה יראים ושלמים
בבריות גופא ורפואות וישועות אנו מצפים
ונתאחד כולנו בבאו לציון מושיעים

א גיט'ן שבת

ידידכם אוהבכם